

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY A KULTURY

MANIPULOVANÁ FOTOGRAFIE
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Tereza Cvoliga

*Učitelství pro střední školy, obor Učitelství výtvarné výchovy pro střední školy a
základní umělecké školy*

Vedoucí práce: MgA. Mgr. Stanislav Poláček

Plzeň 2018

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 28. června 2018

.....
vlastnoruční podpis

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce Mga. Mgr. Stanislavu Poláčkovi za jeho ochotu, trpělivost a cenné rady. Zároveň bych také ráda poděkovala i PhDr. Věře Uhl Skřivanové, PhD. za poskytnutí rad a průběžných konzultací při tvorbě didaktické části.

V Plzni, 28. června 2018

.....
vlastnoruční podpis

Anotace

Výstupem této diplomové práce je soubor devíti fotografických portrétů digitálně upravovaných pomocí grafického tabletu, Photoshopu a předpřipravených akvarelových maleb. Jedná se o portréty tzv. Bojovnic. Bojovnice jsou ženy z mého blízkého okolí, které v životě musely překonat nebo stále překonávají určité překážky. Smyslem této práce je poukázat na to, že každý jeden člověk si zaslouží respekt a úctu. Nikdy totiž nemůžeme vědět, co všechno už prožil a proč se chová tak, jak se chová. Samotné portréty jsou potom ukázkou toho, jak jsou tyto ženy okolím vnímány. Každý přidaný akvarel, každé písmeno a slovo mají v obraze svou důležitou roli. To je praktická část mé kvalifikační práce. Ta teoretická se zabývá vývojem fotografie, tím proč a kdy vznikl portrét, spojením právě fotografie s portrétem, až přes současný trend tzv. selfie. V této části se také můžeme dočíst o autorech, kteří mne svou prací inspirovali. V didaktické části jsou přítomny přípravy na výukové jednotky, kde jsem se snažila se žáky pracovat v jejich tvorbě s emocemi a symbolikou, což jsou i znaky této diplomové práce.

Klíčová slova

Fotografie, portrét, manipulovaná fotografie, bojovnice, akvarel, koláž, umění

Annotation

The result of this thesis is a collection of nine photographic portraits digitally altered by a graphic tablet, Photoshop and prepared watercolor paintings. They are portraits of so called Fighter women. Fighter women are women in my vicinity who have had to or still must overcome obstacles. The purpose of this work is to point out that every single person deserves respect. We can never know what they have been through and why they are act the way they do. The portraits themselves are an illustration of how these women are perceived by others. Every added watercolor, every letter and every word have an important role in the image. That is the practical

part of my qualification work. The theoretical part follows the development of photography, why and when portraits came into being, joining photography with portraits, all the way to the current phenomenon of selfie. In this part we can also read about authors whose work has inspired me. In the didactic part there are preparations for learning units, where I was trying to work with the students on their creation with emotions and symbolism, which also characterize this thesis.

Keywords

Photography, portrait, manipulated photo, fighter, watercolor, collage, art

OBSAH

ÚVOD	2
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	4
1.1 Portrét a fotografie.....	4
1.1.1 Portrét.....	4
1.1.2 Historie portrétu	5
1.1.3 Autoportrét	11
1.2 Fotografie.....	12
1.2.1 Historie fotografie	12
1.2.2 Autoportrét ve fotografii	15
1.3 Autoři, kteří mě inspirovali	16
1.3.1 Petr Hricko	16
1.3.2 Ruben Ireland	18
1.3.3 Aliza Razell	19
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	21
2.1 Výběr techniky	21
2.2 Výběr tématu	21
2.2.1 Bojovnice č.1- moje jednička.....	23
2.2.2 Bojovnice č.2- už nikdy stejná	25
2.2.3 Bojovnice č.3- boj s osudem	28
2.2.4 Bojovnice č.4- sama sobě nepřítelem.....	29
2.2.5 Bojovnice č.5- anděly milována.....	31
2.2.6 Bojovnice č.6- nikdy nekončící boj.....	33
2.2.7 Bojovnice č.7- hlavou proti zdi	35
2.2.8 Bojovnice č.8- přes hranice k štěstí.....	37
2.2.9 Bojovnice č.9- permanentně proti proudu.....	39
3 DIDAKTICKÁ ČÁST.....	42
3.1 PRVNÍ VÝUKOVÁ JEDNOTKA	42
3.2 DRUHÁ VÝUKOVÁ JEDNOTKA	51
ZÁVĚR.....	63
RESUMÉ.....	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67
SEZNAM OBRÁZKŮ	69
PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Když jsem si na konci zimního semestru v prvním ročníku zadávala svojí diplomovou práci, neměla jsem sebemenší tušení, kam mě mé téma zavede. Věděla jsem, že bych ráda vytvořila netradiční portrét. Spojení metody fotografie a jiného média. Původně jsem uvažovala o malbě na grafickém tabletu. Postupem času jsem přicházela na to, že ačkoliv mně samotné přijdou digitální média okouzující, v mé tvorbě zaujímají pouze sekundární místo. Dalo by se říci, že jsou pouze prostředníkem, takovým virtuálním lepidlem pro mé koláže. Chybí mi v nich ten osobní dotek, ta energie z tahů štětcem, ty emoce, které se dostávají do umění skrze naše vlastní ruce.

Chtěla jsem vytvořit takovou sérii portrétů, která by měla svoji duši, svou podstatu, která by pro mě byla tak důležitá, abych měla skutečný důvod, proč svou práci dokončit. Nechtěla jsem se stát pouhým otrokem vlastního studia a bez jakéhokoliv zájmu napsat sto stránkovou práci, kterou bych si jednou založila do knihovny.

A možná právě proto mi trvalo několik měsíců, než jsem přišla právě na bojovnice. Původně jsem měla vizi nádherných snových portrétů, kde by kromě zobrazovaných lidí hrály hlavní úlohu akvarelové planetky a galaxie a divák by se tak skrz obrazy mohl přenést do světa víl a kouzel. Postrádala jsem však nějaký větší smysl. Ano, bylo by to krásné a možná na pohled příjemné, ale to je všechno. Seděla jsem hodiny a hodiny se štětcem v ruce a snažila se přijít na to, co vlastně vytvořím. Upřímně, byla jsem už opravdu nešťastná a bála jsem se toho, že nepřijde žádná spásná myšlenka a že svou práci nikdy ani nezapočnu, natož abych ji mohla odevzdat.

A pak to přišlo úplně samo, při čajovém dýchánku s kamarádkou. Vyprávěla mi svůj příběh o boji se zákeřnou nemocí. Jak se jí ze dne na den zhroutil celý svět, jak se obyčejné dýchání najednou stalo radostí a zpěv ptáčků božskou manou. Po dovyprávění ono příběhu přede mnou seděl pro mě úplně jiný člověk. A já si najednou uvědomila, kolik takových lidí v mém okolí je. Na venek úplně obyčejná žena, dívka, babička, která má za sebou ovšem tolik životních zkoušek, trápení a smutku a stejně tu je, usmívá se a užívá si všech darů, které ji život nabídl. Rozhodla

jsem se tedy, že tyto úžasné bytosti představím s jejich dovolením světu a ukážu, jakou v sobě mají obrovskou sílu.

Hlavním poselstvím této práce je, abychom se před tím, než nad druhým člověkem proneseme jakýkoliv soud, nejdříve snažili pochopit příčiny jeho jednání. Abychom se na chvíli zastavili, rozhlédli se kolem sebe a uvědomili si, jak jsou lidé úžasné bytosti. Kolik toho naše tělo a duše unese, kolikrát se dokážeme ze samého dna odrazit a dostat se na světlo. Chtěla bych poprosit každého, kdo tento text bude kdy číst, aby se na chvíli zamyslel nad lidmi ze svého okolí a na prstech svých rukou spočítal, kolik bojovnic a bojovníků zná. Že to nejsou pouze příběhy z filmů a seriálů, že to nejsou jen stateční lidé v televizních zprávách. Že jsme to my všichni, kteří každý den s něčím velkým bojujeme.

Rozhodně není smyslem mé práce, aby ti, co si ji prohlédnou a přečtou, byli smutní. To určitě ne, právě naopak. Přála bych si, aby každý z nás byl hrdý na svoji maminku, dceru, sestru, babičku, kamarádku, kohokoliv. Aby mu jejich příběhy dodaly sílu bojovat i v jeho životě.

Celá tato práce se člení na tři části a to na část teoretickou, praktickou a didaktickou. V té teoretické se zabírám historií portrétu. Proč lidé odjakživa měli potřebu nějakým způsobem zaznamenávat tváře druhých, jak se vyvíjela technika, kam až se portrét jako takový posunul. Jak moc ho ovlivnil vynález fotoaparátu a jak ho vnímáme dnes. Dále obsahuje soupis umělců, kteří mě svou tvorbou a svým životem inspirují. V části praktické budu již popisovat devět mnou vytvořených portrétů, popisovat techniku, kterou jsem si vybrala a použila, a u každé ženy krátce popíšu její příběh. A v části didaktické se budu věnovat výstupům z mé praxe v letním semestru. Ty navazují právě na portrét, používání symbolů v tvorbě k dosažení identifikace člověka.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Portrét a fotografie

1.1.1 Portrét

Celé dějiny malířství až do objevu fotografie nejsou často ničím jiným než snahou o co nejvěrnější zachycení reality. A nejčastějším předmětem zobrazování se stal člověk. Z toho vznikl portrét a následně i celé portrétní umění. *Portrét patří k nejrozsáhlejšímu kapitólám dějin výtvarného umění. Jako jedna ze zobrazujících disciplín trvá v nich téměř od jejich počátku, v některých epochách završován nebo opomíjen, v jiných naopak vynášen jako zkušební kámen uměleckých schopností. Ve vztahu k portrétu se vždy odrážel stupeň důrazu, jenž byl v určitém dějinném období kladen na význam a jedinečnost lidské osobnosti a na lidskou psychiku, stejně jako celkový vztah umělecké obraznosti k předmětné skutečnosti.*¹

Pokud se chceme zabývat portrétem hlouběji, bude nutné vymezit si tento pojem a definovat ho. To nám, ale znesnadňuje jeho proměnlivost napříč jednotlivými obdobími. Pojetí portrétu a zásady jeho tvorby se určitě budou lišit ve starověku a středověku, stejně jako s definicí renesančního portrétu se určitě neztotožnil umělec tvořící na počátku 20. století. Budeme-li, ale vycházet ze všeobecné definice portrétu, tak o něm můžeme říct, že se jedná o vyobrazení člověka. Je to snaha zachytit jeho fyzickou podobu, vnitřní jedinečnost a rozpoložení.

Měli bychom vycházet z toho, že by mělo jít o věrné vyobrazení skutečnosti. Otázka ovšem je, zda tomu tak bylo vždycky. Až na menší výjimky tomu tak opravdu bylo až do nástupu moderního umění. *Možná díky tomuto žánru můžeme poznat, jak vypadaly důležité historické postavy, a prostřednictvím tohoto omezeného uměleckého zájmu dokážeme zhodnotit mnoho aspektů uplynulých epoch, například nábytek, pokoje, účesy. To vše, spolu se zapomenutými tvářemi, pózami, malířovým stylem, jeho realistickým nebo expresionistickým použitím barvy, je nám odhaleno. Mluvit o portrétu znamená mluvit o historii lidstva.*²

¹ HALÍŘOVÁ, Marie. *Portrétní tvorba*. Praha: Odeon, 1981. Soudobé české umění.

² PARRAMÓN, José María. *Velká kniha o portrétu*. Praha: Svojtka a Vašut, 1996. ISBN 80-7180-040-6.

1.1.2 Historie portrétu

Chceme-li se podrobněji zabývat nějakým oborem výtvarného umění, měli bychom alespoň stručně nastínit jeho historii a vrátit se až k jeho kořenům, do doby, kdy o portrétu nemůžeme mluvit jako o samostatném oboru tak jak ho známe dneska. Proto musíme začít na začátku u prvotního zobrazování člověka, a nejenom jeho tváře, ale i celé postavy. Za tímto účelem se musíme vrátit až k úplným začátkům lidské výtvarné činnosti a vlastně i lidské společnosti. Tedy do paleolitu, kde už v loveckých výjevech se jejich autoři potýkali nejen se zvířecí anatomii, ale i s tou lidskou. Jako nejstarší vyobrazení lidské tváře je nejčastěji uváděna jeskynní malba z jeskyně Angoulême v jižní Francii, jejíž vznik je datován 25000 let před naším letopočtem.³

Zobrazování lidské tváře a postavy se ve větším měřítku začalo objevovat v egyptské kultuře, kde umění plnilo především magicko-náboženskou funkci. Náboženství mělo v tehdejší egyptské společnosti a kultuře, stejně jako v dalších obdobích a kulturách výsadní postavení. Umění a výtvarná činnost byly úzce spjaty s kultem mrtvých, který měl zajistit nesmrtelnost těm nejdůležitějším, tedy hlavně vládcům a jejich rodinám. Podstatou bylo, že zemřelý žije, za splnění určitých podmínek, i po smrti. Mezi ně patřilo zachování těla zemřelého, tedy jeho mumifikace, dále k němu byl při pohřbu uložen soubor magických a oblíbených předmětů a některé věci denní potřeby. Šlo tedy o jakousi hrobní výbavu. Pro nás, je ale zajímavá další podmínka, kterou byla jeho věrná podobizna. Toto vyobrazení mělo sloužit jako důkaz jeho existence, z které pramení snaha o co nejrealističtější zobrazování zesnulého, ať už malbou nebo pomocí soch a nezřídka kombinací obou technik.

Snaha o zobrazování lidské tváře se po nějakou dobu objevovala i na Krétě. Jejím nevýznačnějším příkladem je nástěnná malba z mínojského období, tzv. Pařížanka, jde o zobrazení půvabné a sebevědomé ženy s červenými rty a vlasy stočenými do velkého uzlu.⁴ Malba je datována do období někdy kolem roku 1500 před naším letopočtem. Je zřejmým důkazem toho, že i na Krétě v některých obdobích vznikaly portréty. S nástupem řecké kultury a jejich vlivů byl tento proces

³ JENKINSON, Mark. *Kompendium portrétní fotografie*. Brno: Zoner Press, 2011. Encyklopedie - grafika a fotografie. ISBN 978-80-7413-159-2.

⁴ CHÂTELET, Albert. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. ISBN 80-7181-936-0.

zastaven. V antickém Řecku totiž nemůžeme mluvit o klasickém portrétu. Chybí mu totiž jakákoliv individualita, která byla položena a obětována na oltáři kultu ideální krásy, který byl Řeky prosazován. Ideální člověk je zdravý, zdatný, krásný, duševně na výši. Neměla mu chybět vzdělanost a mravnost. Toto všechno se snažili dostat do svých děl, proto důsledně studovali lidské tělo a hledali ideální poměry mezi různými částmi lidského těla. Jejich výtvary byly silně idealizované. Z počátku jejich tvorby vznikaly strnulé mužské a ženské postavy tzv. kúros a kóre, postupem času se staří Řekové propracovali k sochám v dynamických pózách s dokonalým těly i tvářemi. Ty ovšem byly univerzální. Toto bylo specifickým znakem tehdejšího umění. Ačkoliv Řekové dosáhli, co se týče zobrazování lidského těla a jeho anatomie téměř dokonalosti, jejich díla a výtvary postrádají individualitu a proto u nich nelze mluvit o individuálním portrétu.

Z řecké kultury ve velkém čerpala a nechala se jí ovlivnit a inspirovat, ta římská. Nebo bychom spíše mohli říci, že ji tak trochu vykradla a okopírovala. Římští umělci totiž rádi a velice často kopírovali řecká díla. Na druhou stranu jen díky tomu dnes víme, jak vypadala řada řeckých soch, protože jejich originály se většinou nedochovaly. Římští umělci převzali poznatky z anatomie a ve svých dílech jich dokonale využili. Na rozdíl od Řeků však svým dílům dodali portrétní individualitu, opustili univerzálnost řeckých soch a vycházeli v tomto směru ze svých vlastních tradic. Již staří Etruskové vytvářeli posmrtné masky a tesali tváře zemřelých do jejich sarkofágů. Tento sklon k silnému portrétnímu individualismu, se u Římanů skloubil s odkazem řeckých umělců. Už také nedochází k výhradnímu zobrazování božstev, ale vytvářejí se i podobizny skutečných lidí, především panovníků a význačných osobností dané doby. Ne vždy ale realita odpovídala skutečnosti, vždy to bylo závislé na tom, kdo byl zrovna u moci. V některých obdobích se nebáli umělci zobrazovat ošklivost a tělesné nedostatky a ani se neseťkali s nevolí a odmítáním ze strany vládnoucích elit. Zvláštní místo v římské portrétní tvorbě mají takzvané fajjúmské portréty. Jde o posmrtné portréty, které byly připojovány k mumiím. Pocházejí z období od 1. století našeho letopočtu do přibližně 3. století našeho letopočtu a snoubí se v nich římské a egyptské vlivy. Byly dochovány v hojném počtu, protože byly vytvořeny tradiční egyptskou technikou enkaustiky. O tom jak kvalitní bylo římské portrétní umění,

máme spoustu důkazu z velkého množství dochovaných soch, ale i mincí, při jejichž výrobě našla portrétní tvorba veliké uplatnění.⁵

S nástupem středověku dochází k ekonomickému a kulturnímu úpadku Evropy označovanému jako doba temna a to se dotýká i portrétní tvorby, který se dostává do útlumu, až je téměř zapomenut. Jako by se předchozí období vůbec neudálo. Portrét se v důsledku křesťanské ideologie a byzantských vlivů stává něčím výstředním. Dochází sice k zobrazování člověka, ale jen velice stroze, plošně a symbolicky dle zavedených schémat. Znovu se začal prosazovat až v období pozdní gotiky, kdy se na freskách a mozaikách začalo objevovat zobrazení papeže. Postupně se začali vyobrazovat i vladaři a panovníci. Poté se na obrazech začali objevovat i obličejové autorů, objednatelů nebo anonymních modelů. Jako příklad za všechny uveďme Sandro Boticelliho, který namaloval sám sebe na svůj obraz Klanění tří králů.⁶ V tomto období se portrétem zabývá výhradně malba a tak se pomalu v období renesance vyvinul svobodný portrét jako samostatný obor umění. Můžeme pozorovat návrat k antickým ideálům a s tím související odklon od absolutního duchovna a víry v Boha. Církev už neměla monopol na umění, už nebyla jediným zadavatelem. Obraz si mohl objednat kdokoliv, tedy ten kdo na to měl finance, zpravidla panovníci, šlechta a bohatí občané. Najednou mohli předvést světu své bohatství, postavení a svůj úspěch. Nelze se proto divit, že se portrét stal velice žádaným a populárním. Spolu s úspěchem portrétní tvorby se zlepšilo i postavení umělců, kteří přestali být jen obyčejnými řemeslníky. Vyvinulo se spousta různých odvětví portrétů. Doposud to byly vždy obrazy na objednávku, které měly reprezentovat a zachovat podobu objednatele pro příští generace. Ze začátku se jednalo především o portréty hlav nebo celých postav, až později se přidaly portréty celých skupin nebo dvojic, nebo takzvané portréty jezdecké. Už tenkrát byla u lidí touha nosit sebou všude obrázky svých milovaných a tak vznikli miniatury, které zastávaly o několik let později populární fotografii. Umělci se již nezabývali pouze hlavním motivem obrazu, ale kladli stejný důraz i na pozadí, což zapříčinil jejich extrémní zájem o výzkumy a bádání.

⁵ MINAROVIČOVÁ, Elena. *Portrét na starovekých minciach*. Bratislava: Tatran, 1979. Knižnica priateľov výtvarného umenia, zväzok 29.

⁶Výročí 2010: Sandro Botticelli (500 let) | Výtvarné umění. [online]. Copyright © 1997 [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/kultura/vytvarne/_zprava/vyroci-2010-sandro-botticelli-500-let--734061

Tím, že se objevila nová technika, která používala olejové barvy, mohli umělci pracovat ve vrstvách a dlouhá doba schnutí jim dávala příležitost na obrazech dlouhodobě pracovat a upravovat je. S touto technikou nejvíce pracovali a rozvíjeli ji malíři z Vlámka, především pak bratři van Eyckové. Jeden z prvních obrazů namalovaný olejem je portrét Manželů Arnolfiniových od Jana van Eycka, který představuje krásnou ukázkou vlámské realistické malby s důrazem na detail, se kterým je vyobrazen nejen portrét samotný, ale i oblečení, interiér a vybavení místnosti. Ale nemusíme chodit tak daleko, stačí se podívat jenom kousek za hranice a na německy mluvící malíře, mezi kterými vynikali Lucas Cranach, Hans Holbein mladší a hlavně Albrecht Dürer, jehož repertoár z velké části tvořily portréty. Ve svých začátcích namaloval spoustu svých autoportrétů, ve kterých pracoval s rozvržením obrazu. Položil tak základy autoportrétu jakožto samostatného uměleckého odvětví. Portréty jako například ten senátora Hieronyma Holzschuhera, představují vrchol jeho tvorby.⁷ To Hans Holbein, který působil na anglickém dvoře, kde vytvořil několik portrétů Jindřicha VIII., jehož byl dvorním malířem, byl výhradně portrétistou. Vytvořil si svůj vlastní styl, základními prvky jeho portrétů byla strohost, která se dotýkala především pozadí, které bylo zpravidla zpracováno jednou barvou. V kontrastu k chudosti pozadí byl ale důsledně a do všech detailů propracovaný model. Ale hlavně bychom neměli zapomenout na nejvýznačnějšího představitele italské renesance a to na Leonarda da Vinci, kterého portrétní tvorbu nejlépe reprezentuje jeho asi nejznámější dílo Mona Lisa. Da Vinci na ní prezentuje vztah mezi objektem a pozadím, když využívá nové techniky takzvaného sfumata. Nanášením vrstev barev pomocí lazur vytváří tlumené odstíny, jako by celá malba byla zahalena do jemného kouřového oparu, díky čemuž se ztrácejí ostré kontury i hranice vržených stínů. Cílem bylo zjemnit tvář ženy, která je tak vymodelována světlem a stínem.⁸ Dalším z velkých mistrů této doby je nepochybně Rafael Santi, který vytvořil celou sérii portrétů, které ve své době patřily k tomu nejlepšímu, co se zrodilo. Za zmínku určitě stojí i Tiziano Vecellio, který působil na rozhraní renesance a baroka

⁷CHÂTELET, Albert. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. ISBN 80-7181-936-0.

⁸ Definition of Sfumato - Art History Glossary. *ThoughtCo.com is the World's Largest Education Resource* [online]. Copyright © 2008 Margaret Esaak [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/sfumato-definition-in-art-182461>

a i když nebyl jen portrétistou, byl pro své portrétní umění velice vyhledávaný a žádaný. Dokonce byl dosazen na post osobního malíře císaře Karla V. v jehož službách mimo jiné vytvořil jeho jezdecký portrét po bitvě u Mühlbergu. Tizian byl na svou dobu progresivní, jeho práce se vyznačovala odvážnými tahy štětcem a v porovnání s jeho předchůdci mnohem expresivnějším způsobem. Ve svých dílech pracoval se světlem a stínem. Jeho oblíbenou technikou se stal šerosvit.

Dobrym obdobím pro portrét se stalo 17. a 18. století. V této době se do portrétního umění vstupuje psychologie. Portrétistu najdete na každém rohu, vždyť u každého královského dvora je nějaký oficiální malíř. Tato pozice umělci zaručovala stálý příjem a dobré společenské postavení. Lidé si nechávali namalovat svůj portrét, aby předváděli svému okolí své postavení, bohatství, moc a úspěch. Proto malíři začali využívat ošacení, vlasových kreací, specifických symbolů a nábytku v pozadí, prostřednictvím kterých chtěli vyprávět divákovi to, co o sobě chtěl zadavatel sdělit. Pokud bychom chtěli jmenovat nějaké mistry portrétního umění z tohoto období, tak bychom neměli opomenout dva nejdůležitější umělce této doby. Diega Velázqueze a Rembrandta van Rijn. Začněme u Velázqueze, jehož práci si oblíbil král Filip IV. Jeho práce byla u dvora tak oblíbená, že dosavadní oficiální portréty byly staženy z oběhu a nahrazeny jeho díly. Velázquez namaloval velké množství skvělých královských podobizen, ale kromě toho portrétoval i další příslušníky dvora od princezen, dvorních dam až po klauny. Jeho nejvíce ceněným dílem je skupinový portrét Dvorních dam známý též jako *Las Meninas*. A teď něco málo k Rembrandtovi, který byl svým výtvarným projevem jedním z nejosobitějších malířů své doby. Téměř po celý svůj život se zabýval portrétem. Maloval své příbuzné, známé, ale i lidi z nižších společenských vrstev až po ty, kteří byli úplně na okraji společnosti. Vytvořil i skvělé skupinové portréty jako *Hodina anatomie doktora Tulpa*, *Představenstvo soukenického cechu* nebo *Noční hlídka*. Po smrti jeho manželky ho opustilo štěstí a pomalu začal upadat. Během celého svého života maloval své autoportréty, které patří k tomu nejlepšímu a nejzajímavějšímu z jeho tvorby. V průběhu svého života vytvořil celou sérii svých podobizen, která tvoří až 90 obrazů, na kterých můžeme pozorovat jeho proměnu a vývoj.⁹

Přesuneme se do 19. století, které je jakousi předehrou k modernímu umění. V tomto období již nevyniká a není prosazován jen jeden ústřední styl.

⁹DYBISZ, Natalie. *Naučte se fotografovat autoportrét: hledání vlastního výrazu*. Brno: Zoner Press, 2011. Encyklopedie - grafika a fotografie. ISBN 978-80-7413-133-2.

Vedle sebe tvoří klasicistní umělci, romantici, realisté a později se k nim přidávají i impresionisté. Dalším důležitým faktorem v portrétní tvorbě byl objev fotografie, která hned od začátku prokazovala svůj potenciál, co se týče využití v umění a především v portrétním oboru. Fotografie svojí schopností zachytit obraz se všemi jeho detaily, uvolnila ruce umělcům. Už nebyly svázáni zavedenými postupy a snahou o co nejvěrohodnější zobrazení všech detailů. Práce impresionistů vypadají, jako by pro něj původní význam portrétu nic neznamenal, ale naopak se snaží se zachytit v obraze své vnímání určité atmosféry, změny a pohyby světla. Aby k tomu mohlo dojít, bylo potřeba, aby portrét opustil prostředí ateliérů a tak se jeho ústředními motivy staly všední situace, setkání lidí. Prostě život takový jaký byl. Došlo i k zásadní změně v práci s barvami, která je přímější a přirozenější. Barvy jsou nanášeny ve velkých vrstvách a jasných barevných odstínech. To vede ke zkrácení tvorby umělce a odpovídá i jejich tématům.

První vlaštovka impresionismu byla tvorba Gustava Courbeta, který mezi impresionisty nepatří, ale svými náměty, uspořádáním a některými prvky se blíží k jejich stylu. Podobné je to s Manetem, který je pokládán za otce impresionismu, i když on sám se za něj nepovažoval. Stejně jako Courbet se i Manet přiblížil impresionistům používáním jasných barev a svými nečekanými kompozicemi. I když se impresionisté především zaměřovali na krajinu, vznikalo v tomto období i velké množství portrétů, což je logické, protože celé toto období je jedno z neproduktivnějších, co se tvorby týče. Vznikají díla, která jsou plná života a barev. Skvělou portrétistkou byla Berthe Morisot, v jejichž dílech můžeme pozorovat skvělou kombinaci barev. Jako žena se jen těžko prosazovala v jinak mužském světě, proto byly jejími náměty výjevy z domácího prostředí, portréty jejích přátel a členů rodiny, ženy při toaletě a další intimní scény z každodenního života mladých žen. Stejně na tom byla i jiná malířka Američanka Mary Cassatt, která ale většinu života strávila v Paříži.¹⁰

V tomto období vznikla celá série pozoruhodných portrétů a autoportrétů, mezi jejichž autory najdeme takové velikány, jako je Vincent van Gogh, Paul Cézann, nebo Paul Gauguin. Všichni tři si vytvořili svou vlastní specifickou techniku malby. A na přelomu 19. a 20. století se v jejich portrétní tvorbě objevil specifický rys, který se stal charakteristickým pro větší část 20. století. Šlo o deformaci, která je patrná

¹⁰ CUNNINGHAM, Antonia. *Impresionisté*. V Praze: Slovart, 2004. ISBN 80-7209-600-1.

u všech těch rozmanitých uměleckých směrů, takzvaných „ismů“, které jsou tak typické pro toto období a které byly definovány určitými postoji a manifesty. Portrétní tvorba se od renesančního času hodně změnila, prodělala dlouhý vývoj, během něhož se její principy naprosto obrátily. Do popředí se dostává vnitřní vidění, které nabývá na důležitosti a je na něj kladen větší důraz než na realistické zobrazení skutečnosti. Dílo většinou vypovídá více o autorovi a jeho stavu mysli, než o jeho objektu nebo modelu. Jeho posláním je vizuální prožitek a zážitek diváka nebo má demonstrovat nějakou teorii, postoj či názor autora. Umělců tvořících v tomto období portréty je spousta.

1.1.3 Autoportrét

Když umělec zaznamenává svou vlastní podobu, jde o zvláštní druh portrétu. Jde o autoportrét. Jeho největší výhodou je, že autor je nezávislý na modelu. Umělec si tak může procvičovat své schopnosti a dovednosti tím nejjednodušším a nejdostupnějším způsobem. Někteří umělci se autoportrétem, ale zabývali ve větší míře, na základě toho můžeme autoportrét považovat za samostatný obor výtvarného umění. Proto se na něj podíváme trošku blíže. Byla spousta důvodů, proč autoportréty vznikaly. Ať už byl umělec líný si sehnat model anebo jej sehnat ani nemohl, nebo mu sloužil pro jeho vlastní prezentaci.¹¹ Nejčastějšími médii pro vytvoření autoportrétu jsou kresba, malba a fotografie. Autoportrét je relativně mladý výtvarný obor. Poprvé se výrazněji objevuje až v renesanci, když došlo k většímu rozvoji portrétní tvorby. Umělci se vyobrazovali ve vlastních dílech. Do svých obrazů často promítali své tváře do objektů, které neplnily hlavní roli. Často se pak zobrazovali tak, jak by chtěli, aby je okolí vnímalo, či jak oni sami vnímali sebe. Autoportrét se začal objevovat spolu s portrétem až v období renesance a věnovalo se mu poměrně velké množství umělců. Na začátku stál Jan van Eyck, který se zvěčnil na svém slavném obraze *Muž v červeném turbanu*. Důležitým umělcem zabývajícím se autoportrétem byl Albrecht Dürer. Autoportrét se stal důležitou částí jeho tvorby, ve které se naplno projevovala jeho povaha a to jak sám sebe viděl a vnímal. Ve své době patřil k nejpilnějším představitelům autoportrétu.¹² Velice významným představitelem

¹¹ DYBISZ, Natalie. *Naučte se fotografovat autoportrét: hledání vlastního výrazu*. Brno: Zoner Press, 2011. Encyklopedie - grafika a fotografie. ISBN 978-80-7413-133-2.

¹² Tamtéž

autoportrétu byl samozřejmě Rembrandt van Rijn. V různých etapách svého života se autoportrétu věnoval i Francisco Goya, který sám sebe velice často vyobrazoval ve svých dílech, které vytvářel na objednávku.

Impresionisté a postimpresionisté velice rádi zařazovali autoportrét do své tvorby. Mezi ty, kteří se věnovali autoportrétu, patřili např. Auguste Renoir, Paul Gauguin, který sám sebe zobrazil jako Žlutého Krista. Vincent van Gogh se prostřednictvím svých autoportrétů snažil vypořádat se se svými vnitřními démony. Namaloval jich hodně, ale asi nejznámějším je ten se zavázaným uchem.¹³ Na konci 19. a začátkem 20. století se malba a kresba osvobodily od realistického pojetí portrétu a stávají se čím dál více expresivními. Jejich úlohu převzala fotografie. Umění se stává svobodnějším. Mezi významné umělce tohoto období patří i Egon Schiele. Opravdu jedinečné v kontextu autoportrétu je dílo mexické malířky Fridy Kahlo.¹⁴ Její tvorba započala po autobusové nehodě, v důsledku které byla Frida Kahlo imobilní. Protože se nudila a nečinnost ji ubíjela, začala vytvářet své autoportréty, prostřednictvím kterých se snažila ventilovat své pocity, především osamělost a utrpení. Dobrým příkladem je její obraz *Bez naděje*, který pochází právě z tohoto období.¹⁵ V tvorbě svých autoportrétů vytrvala až do své smrti.

1.2 Fotografie

Zobrazení reality, člověka fascinovalo již od nepaměti. Člověk se vždy snažil zachytit realitu, o čemž svědčí otisky rukou v Chauvetově jeskyni ve Francii, kde kromě nástěnných maleb byly nalezeny i otisky lidských rukou. Takto bychom mohli dále pokračovat přes Věstonickou Venuši, egyptské hieroglyfy a malby, antické umění, středověk, novověk až do současnosti po fotografii. Fotografie je totiž vnímána jako okamžité zachycení přítomnosti, šlo by říci, že jde o určitý otisk reality. Proto jsem si toto médium vybrala pro svou diplomovou práci. Myslím, že bych alespoň ve zkratce měla nastínit historii fotografie, něco málo o jejím vzniku a vývoji.

1.2.1 Historie fotografie

¹³ DYBISZ, Natalie. *Naučte se fotografovat autoportrét: hledání vlastního výrazu*. Brno: Zoner Press, 2011. Encyklopedie - grafika a fotografie. ISBN 978-80-7413-133-2.

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ Tamtéž

Fotografie jako technika zobrazení reality se poprvé objevila v první polovině 19. století. Nemá asi cenu se rozepisovat, kdo byl první a jak k tomu došlo, jaké objevy a vynálezy tomu předcházely. Podstatné je, že první dochovanou fotografií nazvanou „Pohled z okna“ zhotovil v roce 1826 Joseph Nicéphore Niepce, ovšem název fotografie, jako označení výsledného díla se poprvé objevil až v roce 1839 a jeho autorem byl Johann Mädlar. Jde o složeninu ze dvou slov řeckého původu a to photos (světlo, jas) a graphein (kreslit, nakreslit, psát), tedy jde o kreslení světlem.

Za praotce fotografie a fotografického postupu je ovšem považován až Louis Jacques Mandé Daguerre, který přišel s první přímou pozitivní metodou zvanou daguerrotypie.¹⁶ Daguerrotypie přinesla něco nového a převratného, byla první svého druhu, a jak už to v takových případech bývá, rozšířila se během krátké doby po celém světě a stala se velkou módou, téměř mánií. Daguerrotypisté nebyli považováni za nějaké obyčejné řemeslníky, ale za skutečné umělce. Tato metoda však měla řadu nevýhod a to především náročnost jejího vzniku a hlavně její nákladnost. Další její nevýhodou bylo to, že nešlo pořizovat kopie, a proto každý jeden obrázek byl originál.¹⁷ Průlom ve fotografických postupech znamenal až objev Wiliama Henryho Foxe Talbota, který přišel se svou vlastní metodou nazvanou kalotypie. Její největší výhodou bylo, že šlo zhotovit stejně kvalitní obraz, ale nebylo k němu potřeba stříbrné ani silně postříbřené měděné desky, ale postačil obyčejný papír. Velice podstatnou výhodou bylo, že šel z originálu pořizovat libovolný počet kopií. Na tuto metodu navázal Frederick Scott Archer, který přišel s novou metodou nazvanou kolodiový proces, nebo též mokrý. Protože podstatou procesu bylo exponování a vyvolávání za mokra, které zajistilo tvorbu kvalitního negativu umožňujícího dokonalou reprodukci fotografií. Tento postup velmi rychle nahradil předešlé postupy daguerrotypii a především kalotypii. Byl základem pro další přímé pozitivní procesy, jako např. pannotypie, ambrotypie a ferrotypie, které byly později nahrazeny

¹⁶ MRÁZKOVÁ, Daniela. *Příběh fotografie: vyprávění o historii světové fotografie prostředním životních a tvůrčích osudů významných osobností a mezních vývoj. okamžiků*. Praha: Mladá fronta, 1985. Máj (Mladá fronta).

¹⁷ SCHEUFLER, Pavel. *Historické fotografické techniky*. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1993. ISBN 80-7068-075-X.

želatinovým fotografickým filmem.¹⁸ Tento objev znamenal ve světě fotografie naprostou revoluci.

Průkopníkem v tomto směru byl především George Eastman, který přišel v roce 1884 s prvním fotografickým filmem a v roce 1888 představil převratný přístroj. Šlo o první filmový fotoaparát (Kodak). Tímto vynálezem usnadnil fotografům práci, protože už nebylo potřeba používat a nosit s sebou objemné a složité vybavení.¹⁹ Fotografie se tak stala mnohem dostupnější i pro obyčejné lidi. Jeho přínos pro svět fotografie tím ale neskončil, v roce 1900 totiž představil světu fotoaparát Kodak Brownie, jehož cena byla jen jeden dolar a v roce 1901 ho doplnil o svitkový film. Jeho použití bylo velice jednoduché, a to v kombinaci s jeho cenou přineslo tomuto přístroji velikou oblibu a úspěch.

Dalším milníkem ve vývoji fotografie bylo objevení a vznik barevné fotografie. Základy teorie barevné fotografie byly položeny v polovině 19. století, ale barevné filmy tak jak jsme je znaly donedávna, se na trhu objevily poprvé až v roce 1935 a na trh je uvedly, známe značky pod názvy Kodachrome a Agfacolor. Ovšem ještě předtím v roce 1913 Oskar Barnack přišel se svojí Ur-leicou, která byla základem pro vývoj firmy Leica, který byl završen uvedením přístroje označeného pod názvem Leica I. Šlo o malý a kompaktní fotoaparát, který jako první začal využívat kinofilm o formátu 35 mm, který byl velmi praktický a ve velkém se rozšířil. Byl využíván až do okamžiku, kdy se objevila digitální fotografie.

Objev a nástup digitální fotografie byl zlom ve fotografování. Základy digitální fotografie byly položeny v 60. letech, kdy během průzkumu vesmíru a jeho mapování byla na vesmírných družicích použita hybridní technologie. Snímek byl klasicky nafocen, bezobslužně vyvolán, následně naskenován a z vesmíru odeslán na Zemi v podobě digitálních dat. Už v roce 1975 se objevil první přenosný digitální fotoaparát, který sestrojil pro firmu Kodak její inženýr Steve Sasson. Jako médium pro ukládání fotek byl používán magnetofonový pásek.²⁰ Od tohoto okamžiku jde vývoj této technologie rychle kupředu a snaží se přiblížit

¹⁸ SCHEUFLER, Pavel. *Historické fotografické techniky*. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1993. ISBN 80-7068-075-X.

¹⁹ Kodak Film Patent Issued October 14, 1884. [online]. Copyright © [cit. 30.06.2018] 2008. Dostupné z <http://www.uspto.gov/news/pr/2001/01-44.jsp>

²⁰ The World's First Digital Camera by Kodak and Steve Sasson. *PetaPixel - Photography and Camera News, Reviews, and Inspiration* [online]. Copyright © 2018 PetaPixel [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: <https://petapixel.com/2010/08/05/the-worlds-first-digital-camera-by-kodak-and-steve-sasson/>

co nejvíce běžnému uživateli. V současnosti digitální fotoaparáty naprosto ovládly trh a jejich prostřednictvím je fotografování snadnější než kdy bylo.

Nástupem digitální fotografie vyvrcholil trend jednoduchosti a snadného užívání, protože digitální fotografie nám poskytuje mnoho výhod, které předtím nebyly. Autor může snímek zkontrolovat bezprostředně po jeho pořízení, může ho snadno upravovat v různých programech a i dále s ním pracovat na počítači. Fotky se samozřejmě upravovaly i před nástupem digitální fotografie, protože lidé se jen zřídka kdy zobrazovali zcela realisticky. Předtím tyto úpravy prováděli výhradně profesionálové, zatímco dneska to zvládne s menší pomocí internetu a jeho přípravou skoro každý.²¹

Fotografie byla v zobrazování reality převratný vynález, který se rychle rozšířil. To vedlo k všeobecnému předpokladu, že tato novinka způsobí úpadek a zánik malířství. Fotografie opravdu v určitém směru nahradila malbu, kresbu a grafiku nedlouho po tom, co byla objevena, protože pro zobrazení reality i rozmnožování se hodila mnohem víc. Malířství se tak mohlo osvobodit od otrockého kopírování reality a mohlo se vydat vlastní cestou, na které hraje realita čím dál tím menší roli. Projevilo se to především u portrétu, který byl do té doby privilegium jen vyšších společenských vrstev. Ten se stal objevem a rozvojem fotografie dostupnějším, protože tato nová metoda záznamu obrazu měla kromě jiných výhod i tu, že byla relativně levná.

1.2.2 Autoportrét ve fotografii

V oblasti autoportrétu ve 20. století fotografie naprosto převládala ostatní média. Motivace, která umělce vede k vytváření autoportrétů prostřednictvím fotografie, může být velice rozmanitá. Autoportrét zažil v posledních letech opravdový rozmach, je to zapříčiněno rozmachem digitální fotografie a její dostupností. V dnešní době má už skoro každý přístup k zařízení, které pořizuje fotografie a má tak možnost vytvářet své snímky. Následkem tohoto rozmachu je takzvaná „selfie“. Tento specifický žánr autoportrétu je definován jako fotografie sebe sama, která vznikla za pomoci chytrého mobilního zařízení a následně byla

²¹ JENKINSON, Mark. *Kompendium portrétní fotografie*. Brno: Zoner Press, 2011. Encyklopedie - grafika a fotografie. ISBN 978-80-7413-159-2.

sdílena na sociálních sítích.²² Původ „selfie“ se však nachází mnohem dál v historii než jen v době digitální fotografie. Jejich základy byly položeny vznikem kompaktního a přenosného přístroje, šlo o již zmiňovaný přístroj Kodak Brownie z roku 1900, který po technické stránce umožnil fotografovy, aby zachytil sám sebe. A fotografové tak s oblibou činili, i když jenom na kinofilm a bez možnosti sdílení svého snímku někde dál.

Selfie snímky jsou velice oblíbené a to hlavně díky tomu, že použitím digitálních technologií a postupů má nad nimi autor úplnou kontrolu. Hned po vyfocení může snímek zkontrolovat a popřípadě upravit.

1.3 Autoři, kteří mě inspirovali

Mezi autory, kteří mě svou tvorbou inspirovali k tomu, vytvořit tuto diplomovou práci řadím i ty, kteří mě oslovili svou lidskostí. U jednoho fotografa jsem se spíše inspirovala jeho životním příběhem a tím, jak sám pomáhá lidem. Obrazy dalšího autora jsem použila jako podklady pro mé výukové jednotky. A třetí fotografa spojuje do zajímavých uměleckých děl fotografii společně s malbou.

1.3.1 Petr Hricko

Jedním z umělců, který mě inspiruje už několik let je Petr Hricko. Český fotograf narozen v druhé polovině sedmdesátých let v Teplicích, působící od roku 2012 jakožto profesionální fotograf. Jeho levitující fotografie jsou dnes již mezi lidmi takovou malou legendou.

Já jsem se však v tomto případě neinspirovala přímo v jeho tvorbě jako spíše v jeho přístupu k lidem. Sám je totiž takovým bojovníkem. V roce 2003 onemocněl rakovinou. Naštěstí měl dobrého přítele, který ho chtěl navést na lepší myšlenky a tak mu do nemocnice donesl fotoaparát. Tím začala jeho kariéra fotografa. Během pár let se ve fotografování zlepšil natolik, že se stal

²²Selfie. Oxford dictionaries. [online]. Copyright ©[cit. 30.06.2018] Dostupné z:<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/selfie?q=selfie>

profesionálem. Dnes je velice vyhledávaným fotografem pro komerční záležitosti, ale i pro příležitosti jako je svatba či párové focení. Ovšem tím jeho role mezi bojovníky nekončí. Sám totiž takovou skupinu bojovníků založil. Dětem, které leží na onkologii a bojují s rakovinou, pomáhá stejně, jako mu kdysi pomohl jeho kamarád. Za prodané fotografie těmto malým hrdinům kupuje jejich první fotoaparáty a učí je s nimi. Tyto děti potom nemyslí tolik na to, jak moc nemocné jsou a mají radost z tvoření.

Obrázek č.1- Petr Hricko autoportrét

Hrickovi fotografie mě inspirují již několik let. Právě díky němu a jeho hravým snímkům jsem s focením začala já sama. Před dvěma lety jsem zpracovávala bakalářskou práci na téma Levitace. Tím, že je levitace jeho největší doménou, jsem si nemohla vybrat ke studiu této techniky většího odborníka. Zkoušela jsem mu tenkrát napsat, zda by mi nemohl poskytnout nějaké informace, které jsem nebyla nikde schopna dohledat, a on skutečně odpověděl. A nejenom to, dokonce mi nabídl společné focení, abych se více procvičila. I když jsem z časových důvodů neměla možnost nikdy této nabídky využít, stejně mě to neskutečným způsobem potěšilo.

Na jeho fotografiích se mi kromě hravosti líbí i hra s barvami. Barvy jsou totiž tlumenější, nejvíc podpořeny jsou odstíny modré a tmavě zelené. Často pracuje s rozostřením scén, které nejsou na fotografii důležité.

V jeho portfoliu najdeme nejčastěji portrétní tvorbu. Zde používá hru přirozeného světla a s tím umělým moc často nepracuje. Poslední dobou se

kromě levitace hodně věnuje perspektivě a vodě. V jeho fotogalerii také můžeme najít spoustu kouzelných fotografií z cest. Jak sám říká, nikdy nefotí klasická turistická místa, ale spíše se snaží najít opuštěné kouty té dané země. Svými snímky se snaží dostat dané zemi pod kůži, zachytit ji v její největší přirozenosti.²³

1.3.2 *Ruben Ireland*

Tento konkrétní umělec mě velice inspiroval při vytváření příprav na mé praxe. Jeho tvorba je sloučením digitálního umění s klasickou kresbou a malbou. Právě jeho obrazy mě nejvíce inspirovali pro to, zkoušet slučovat dohromady různá média, v mém případě fotografii s akvarelovou malbou.

Na jeho obrazech nejčastěji vystupují ženy. Ženy, do kterých promítá staré folklórní pohádky a mýty. Jeho ženy vystupují jakožto bojovnice, bohyně ze starých časů. Pro dosažení kýženého efektu často používá různé symboliky a tlumených barev. Jeho škála barev se nejčastěji omezuje na bílou a černou, různé odstíny žluté a hnědé. Tím, že nepoužívá žádných křiklavých barev, jeho díla působí kompaktním dojmem. Často používá velké barevné plochy, ke kterým akorát přidá určitou texturu. Nejvíce detailní je na obraze vždy obličej, s výrazem, který určuje celkovou náladu výsledného díla. Tělo je však tvořeno často další barevnou plochou, ostře ohraničeno, bez nějakých větších detailů.

Paradoxní je, že původně se snažil při studiu univerzity portréty zdaleka vyhnout. nepřišel mu tak zajímavý, jako tvoření narativních ilustrací. Avšak během kontaktu s lidmi na škole zjistil, že příběhy se dají vyprávět právě i skrze portréty. Než plně vyvinul techniku, kterou dnes ve svém umění používá, byl to umělec, který tvořil pouze analogovou formou. K digitální technologii se dostal až tak, že jednoho dne se rozhodl svou malbu naskenovat kvůli tomu, aby ji mohl pomocí Photoshopu vyčistit a následně ji mohl tisknout a prodávat. Zjistil, jak zajímavé jsou grafické editory, a pustil se do nové experimentální tvorby. Od té doby se tyto

²³ Petr Hricko | Centrum Fotoškoda. *Centrum Fotoškoda | digitální fotoaparáty, objektivy, stativy, paměťové karty, videokamery*[online]. Copyright © 2018 Centrum Fotoškoda [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: <https://www.fotoskoda.cz/1219-petr-hricko/>

programy staly nedílnou součástí jeho tvorby, avšak, jak sám říká, neustále je pro něj neskutečně důležitý lidský dotek v umění.²⁴

A právě tento jeho přístup k umění velice oceňuji. Netvoří pouze v digitálním světě, ale ke všemu si zpracovává skicovní materiál, některé segmenty tvoří ručně na papír a poté je pomocí skenování očištění přidávám do svých grafických prací.

Obrázek č.2 – „A Circle“ od Rubena Irelanda

1.3.3 Aliza Razell

Je mladá umělkyně ze Skotska. Svou tvorbou se nejvíce přibližuje k mému stylu. Do nafocených fotografií přidávám prvky akvarelové malby, kresby tužkou či fixem, dokresluje za pomoci grafického tabletu všemožné postavy, zvířata či symboly. Její tvorba se zakládá na fantazijním světě, na vyjádření silných emocí pomocí výrazně barevných akvarelů. Její fotografie působivé velice surreálně.

²⁴ Interview: Serene & Stoic, The Art of Ruben Ireland | Evil Tender Dot Com. *Evil Tender Dot Com / Highlighting the working artist since 2011* [online]. Copyright © 2018 Evil Tender. [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: <https://eviltender.com/2014/01/27/interview-serene-stoic-the-art-of-ruben-ireland/>

Jedna ze sérií, vytvořena právě kombinací dvou médií a to fotografie a akvarelu, pojednává o tom, co se stane, když se otevře Pandořina skříňka.²⁵

Dle jejích slov ráda experimentuje se všemi možnými technikami. Nerada by byla svázána pouze jedním způsobem postprodukce. Tak je každá její fotografie či série doplněna jiným médiem. Snaží se skrze svá díla vyprávět určité příběhy, sama to nazývá vizuální poezí. Kromě této tvorby se věnuje aktivně focení svateb, které v jejím podání působí snově a lehce. Dále také svou tvorbu zaměřuje na focení párů a na grafickou práci, jako je tvorba loga a ilustrací.²⁶

Tato umělkyně se také přidala do projektu 365. Jedná se o projekt, který má podpořit tvořivost jak u umělců, tak i u široké veřejnosti. Spočívá v tom, že každý den musí člověk vytvořit alespoň jeden kreativní počín.

Obrázek č. 3 – spojení akvarelu a fotografie od Aliza Razell

O této umělkyni bohužel nejsem schopna sehnat více informací. Svou práci prezentuje skrze sociální sítě a vlastní webové stránky, kam přispívá i pravidelně formou blogu. Při hledání informací jsem našla pár rozhovorů, které jsou s ní na internetu k dispozici. V těchto rozhovorech jsem ovšem nenašla žádné užitečné informace, které by se do mé diplomové práce hodily. I tak jsem ji však chtěla zařadit mezi umělce, kteří mě k mé práci inspirují. Baví mě její hra s různými médii, to, že se nezaměřila pouze na jednu techniku, ale to, že experimentuje se vším možným.

²⁵ ummatiddle photography | edinburgh scotland | aliza razell. *ummatiddle photography | edinburgh scotland | aliza razell* [online]. Dostupné z: <https://www.ummatiddle.com/aboutpd>

²⁶ Conceptual Photography: The Mesmerizing Vision of Photographer Aliza Razell {Interview}. *Photography Tutorials and News by SLR Lounge* [online]. Dostupné z: <https://www.slrlounge.com/conceptual-photography-mesmerizing-vision-photographer-aliza-razell-interview/>

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Výběr techniky

Než začnu podrobně popisovat výběr svého tématu, bylo by vhodné nejdříve vysvětlit, proč jsem si vybrala do své praktické diplomové práce právě fotografii. Věděla jsem, že chci vytvořit věrné portréty lidí a zároveň, že chci experimentovat s dalšími médii. Kombinace fotografie a malby se mi velice zalíbila. Tuto techniku jsem viděla u několika mých oblíbených umělců a rozhodla jsem se, že ji lehce upravím a použiji pro svou práci. Ve své osobní tvorbě velice ráda využívám koláží. Pracuji nejčastěji s akvarelem. Protože vytvářím složitější scenérie, nevytvářím hned výsledný originál. Namaluji si jednotlivé fragmenty, ty si následně naskenuji do počítače, očistím je od papíru pomocí grafického tabletu, já používám Wacom pro S, a poté je v grafických programech jako je Adobe Photoshop a Adobe Illustrator skládám dohromady. Tvořím tedy takové digitální koláže, které následně tisknu. Stejným způsobem jsem se tedy rozhodla postupovat i v případě těchto manipulovaných portrétů.

K samotnému fotografování používám zrcadlovku Nikon D5100 s objektivem AF-S Nikkor 18-55mm, dále potom externí blesk Nikon SB300, kulatou odrazovou desku se zlatou a stříbrnou plochou a stativ.

2.2 Výběr tématu

Jak jsem již psala v úvodu své práce, vymyslet téma bylo pro mě neskutečně složité. Věděla jsem pouze jednu věc. A to, že chci do své práce zakomponovat výtvarný cit, který by bezpochyby budoucí pedagog výtvarné výchovy neměl postrádat. Zároveň si ale uvědomuji, že naše katedra nevychovává pouhé umělce. Máme být těmi, kteří umějí naslouchat, ti kteří žáky mají připravit na svět, který na ně čeká. A i když bývá výtvarná výchova často podceňována jak žáky, tak i samotnými kantory, ráda bych poukázala na to, že právě skrze umění můžeme v žácích probouzet nejenom cit pro krásno, ale také třeba i soucit s druhými lidmi. Že je jen neučíme jak držet štětec a správně namíchat barvy, ale že jim skrze

umění můžeme ukázat všechny zajímavosti světa. Že je můžeme nenásilnou cestou vzdělávat ve všech směrech, že témata, která často odmítají v občanské výchově, v historii nebo v základech sociálních věd, jdou snadno převést právě do výtvarné výchovy a tam s nimi pracovat.

Tudíž jsem si předsevzala, že má práce nebude pouze o té tvořivé části, ale že bude mít i hlubší smysl. Jenom díky tomuto rozhodnutí mohla posléze vzniknout série Bojovnic. Pečlivě jsem několik měsíců sbírala příběhy ze svého okolí. Nejdříve jsem neměla žádnou vyhraněnou skupinu lidí, se kterou bych chtěla pracovat. Potom, co však ve značné míře převládaly v mém seznamu bojovníků ženy, jsem se rozhodla svojí diplomovou práci věnovat právě ženám bojovnicím, těm, které si místo na tomto světě museli opravdu vybojovat. A nemusela jsem chodit nijak daleko. Těch úžasných osm bytostí, které ve své práci prezentuji, jsou buď mojí rodinou anebo kamarádkami. Dalším důvodem, proč jsem se rozhodla o genderově jednostrannou práci je to, že jsem všem chtěla dokázat, že něžnější pohlaví dokáže ustát velké zkoušky osudu a překonat hrozné nemoci. Že ačkoliv jsme považovány za křehké bytosti, jen tak lehce se nerozbijeme.

Další důvod, proč jsem se rozhodla tuto práci zpracovat tímto směrem je ten, že si uvědomuji svou zodpovědnost ve výchově žáků. Jakožto budoucí pedagog je při svých hodinách mohu vést k tomu, aby respektovali svou rodinu, své přátele a vlastně celé své okolí. Aby se lidem neposmívali za jejich vzhled nebo odlišné chování. Aby si uvědomili, že každý si ve svém životě neseme určité břímě, se kterým se vyrovnáváme po svém.

Seznam bojovnic

Bojovnice č.1- moje jednička

Bojovnice č.2- už nikdy stejná

Bojovnice č.3- boj s osudem

Bojovnice č.4- sama sobě nepřitelem

Bojovnice č.5- anděly milována

Bojovnice č.6- nikdy nekončící boj

Bojovnice č.7- hlavou proti zdi

Bojovnice č.8- přes hranice ke štěstí

Bojovnice č.9- permanentně proti proudu

Seznam těchto bojovnic jsem si vytvořila ve chvíli, kdy jsem se rozhodla, že svou práci zaměřím pouze na ženy. Nejsou to jediné hrdinky, které ve svém okolí mám. Jsou pro mě však něčím důležité a každá mne inspiruje trochu něčím jiným.

2.2.1 Bojovnice č.1- moje jednička

Tímhle úžasným člověkem začala celá má práce, nebýt jí, nikdy bych nic takového nezpracovávala. Dá se říci, že ona byla mou múzou a do dnešních dní jí zůstává. Díky ní mi došlo, jak skvělé bytosti kolem sebe mám. Kolik silných lidí každý den přehlízíme, aniž bychom si uvědomili, jak jsou výjimeční. Když jsem před několika měsíci bezradně tápala a přemýšlela, jaké téma si vyberu, nikdy by mě nenapadlo, že to bude právě ona, která mi vnukne onu spásnou myšlenku. Člověk, kterého jsem znala teprve pár měsíců. Seděly jsme společně na dece ve Smetanových sadech, udělaly si piknik a řešily klasické holčičí záležitosti. Najednou jsme se dostaly k tomu, co jsme poslední rok prožívaly. A ona začala s naprostým klidem vyprávět, čím vším si prošla. S jejím dovolením ve zkratce příběh odvyprávím. Jsou v něm totiž obsažené stěžejní informace pro celou kvalifikační práci.

Ve dvaceti letech, po dostudování prvního ročníku vysoké školy, jí našel náhodou přítel pod žebry bouli. Bouli velikosti pomeranče, o které ona sama nějakou dobu věděla a nepřikládala jí žádnou důležitost. Až po třech měsících ji donutil zajít si k lékaři. A nejen k jednomu. Několik odborníků ji poslalo domů s tím, že je to jen jakási zduřelá uzlina, že je mladá na to, aby to bylo něco mnohem horšího. Naneštěstí se nenechala odradit a šla ještě k jednomu lékaři. K mladému doktorovi, který měl jen pár let po škole. Ten po krátkém vyšetření okamžitě volal do nemocnice a objednal ji urgentně na magnetickou rezonanci. Za týden skutečně postoupila ono vyšetření a to jenom pár dní před Vánoci. Výsledky se měla dozvědět až třetího ledna, ale to už věděla, že je něco hodně špatně. Že její tělo není v pořádku. Měla pravdu. Magnetická rezonance ukázala nádor velikosti pěsti někde pod pravým žebrem. Nic víc se nevědělo. Vyšetření nedokázalo odhalit, k čemu je nádor přichycen, zda je zhoubný či nikoliv.

Nikdy nezapomenu na její vyprávění toho, když ji vezli na operační sál. Lékaři si mysleli, že je to možná rakovina jater, nikdo jí nebyl schopný říci, zda

bude žít anebo ne, nikdo ji nebyl schopen utěšit. Při operaci se zjistilo, že realita je ještě mnohem horší. Nádor byl uložen na slinivce břišní.

Rakovina slinivky břišní je mimořádně zákeřné zhoubné onemocnění. U většiny pacientů se jej podaří diagnostikovat až v rozvinuté fázi, kdy je již nemoc v těle pacienta rozšířená, což znemožňuje úspěšnou léčbu. Čísla jsou alarmující. Více než 95 % pacientů na nemoc umírá.²⁷

To, že rakovina slinivky je zákeřná a velice těžko se léčící nemoc, je ve všeobecném povědomí. Avšak zjistit, že ve svých dvaceti letech možná umíráte na stejnou nemoc jako váš známý před pár lety, musí být devastující. A tady přichází první moment, kdy mi došlo, že přede mnou sedí opravdová bojovnice. Místo toho, aby se nervově zhroutila a byla nazlobená na celý svět, začala shánět informace. Od pacientek, které potkávala, si zjišťovala informace o onkologické léčbě a o tom, jak probíhá ozařování. Ve dne uklidňovala svou rodinu a v noci plakala pod peřinou. Během čtrnácti dnů zhubla deset kilo a nedokázala se ani pořádně najíst.

Po testech, zda se jedná o nádor zhoubný či nezhoubný konečně vyšlo světlo. Ukázalo se, že se jedná o velice vzácnou formu nezhoubného nádoru, který byl předtím v celé republice diagnostikován pouze dalším dvěma pacientům. Což bylo na jednu stranu skvělé, na druhou stranu ale nikdo nevěděl, co s tím.

Abych řekla pravdu, už ve chvíli, kdy její příběh dosáhl tohoto bodu jsem měla slzy v očích. Najednou jsem neviděla jenom tu drzou blondatou holku, ale člověka, co si prožil neskutečně těžké věci a dokázal si zachovat tolik optimismu. Už jsem jí chtěla říci, jak moc hrdá na ní jsem a jak je úžasná, ale ona pokračovala dál.

„Potom jsem zkolabovala v Zapě, když jsem šla poprvé někam ven a odvezli mě znovu. Se zánětem v celém břiše. Normálně to prý vydržíš maximálně dva týdny, moje tělo to zvládlo šest týdnů a až potom zkolabovalo. Asi abych měla zábavu a zkusila si jet sanitkou.“

Po těchto slovech už jsem zůstala sedět jako opařená. Absolutně jsem netušila, co bych jí na to měla říci. Bylo to naprosto šílené. Několik dalších minut jsme jen mlčky seděly a rozhlíželi se kolem. A mně najednou došlo, jak moc jiný je

²⁷ Rakovina slinivky | Onkomaják. *Onkomaják | Pomoc onkologickým pacientům* [online]. Copyright © 2015 Onkomajak o.s. [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: <http://www.onkomajak.cz/rakovina-slinivky>

můj pohled na ní, že stačilo patnáct minut vyprávění a už to nebyla pouze má kamarádka, ale moje kamarádka bojovnice. Napadlo mě, že svět by tyhle příběhy měl znát, že by měl více poslouchat.

Po pár dnech od onoho osudového pikniku jsme šly fotit. Já dopředu věděla jen jedno. Nechtěla jsem žádný strojený portrét. Chtěla jsem, aby na fotografii byla zachycena její povaha, bojovnost a kuráž. Také mě napadlo využít jizvy, která jí zůstala po operacích. Když o ní někde vypráví, říká jí moje jednička.

Když se pozorněji podíváte na fotografii, skutečně uvidíte na břicho velkou jizvu ve tvaru čísla jedna. Právě toto číslo jsem využila jako symbol pro celou fotografii. Není to totiž jizva, za kterou by se styděla. Hrdě jí ukazuje jako připomínku toho, co zvládla a přežila.

Samotné focení bylo skvělé. Trochu jsem se obávala, zda bude mít má modelka chuť se odvázat a být svá, nebo jestli jí objektiv naopak neparalyzuje a fotografie potom nevyjde tak, jak jsem chtěla. Fotili jsme v jednom bytě na Americké třídě, s obrovskými okny a velkým přísunem světla. Z toho důvodu jsem nemusela nijak řešit nasvícení umělým světlem. Abych si jednodušeji uhlídala to, že fotografie budou mít rovný horizont, použila jsem při focení stativ. Držení fotoaparátu je vzhledem k mým špatným kloubům v prstech rukou trochu složitější a bez stativu potřebuji zhruba po deseti minutách tvorby delší přestávku.

Samotné focení trvalo skoro dvě hodiny. Nafotily jsme přes tři sta fotografií. Největší ironií ale je, že do své práce jsem použila hned tu první. Byla focena při zkoušce světla. Líbí se mi na ní, že je uvolněná, je v ní vidět všechno, co jsem chtěla. Já sama v ní vidím tu drzost a kuráž, to že takhle bojovnice se nikdy nevzdala a nenechala nemoc, aby jí diktovala, jak bude žít. Při tvoření výsledného portrétu jsem zjistila, že mi trochu vadí linie dveří, u kterých jsme fotily. Abych podpořila celkovou dynamiku a náboj fotografie, rozhodla jsem se linie narušit a pomocí rozmazání vytvořit spíše takové vlnovky. Červenou barvu jedniček jsem zvolila, aniž bych se nad tím výrazněji zamýšlela. Automaticky jsem tuto barvu použila jako barvu života, barvu krve, která nám proudí v žilách.

2.2.2 Bojovnice č.2- už nikdy stejná

Další pro mě velká bojovnice. Někdo bojuje se svým tělem a někdo se svojí myslí. Je to boj zdánlivě stejný, ale mnohdy ještě mnohem těžší. Žádný rentgen

ani odběr krve vám neřekne, kde je problém. Nikdo vás nemůže operovat s tím, že potom už to bude dobré. Žádné léky nejsou stoprocentní. Nebojujete jen s nemocí, ale také sami se sebou. V tomto případě je to boj s panickou poruchou.

Mezi lidmi je panický záchvat vnímaný podobně jako ten hysterický. Doprovázen spoustou křiku a slz, agresivním chování a křečemi. Bohužel, nebo bohudík tomu tak ale není. Lidé trpící panickými záchvaty jsou naprosto paralyzováni ve svém vlastním těle. Veškeré zvuky a pachy jsou pro ně mnohem intenzivnější. Velké prostory jsou děsivé, malé ještě děsivější. Úniková cesta z jakéhokoliv prostředí je nutností. Lidé s touto poruchou se tak často straní ostatních a trpí depresemi z odloučení od společnosti. Mezi nejčastější příznaky takového záchvatu patří zrychlené dýchání, pocení, nevolnost a závratě, strach z okolí a i ze sebe samého.²⁸ Jelikož nepatřím mezi psychology a o tuto nemoc jsem se nikdy více nezajímala, nebudu zde rozebírat příčiny a vznik tohoto onemocnění, ani žádnou bližší specifikaci. Ráda bych jen nastínila, jak je život s touto poruchou pro člověka těžký. Že samotná léčba spočívá v překonávání sama sebe a stojí hodně úsilí a času.

I když jsem jako blízká kamarádka měla možnost vyslechnout celý příběh, nemohu zde vše popsat. Jelikož je to velice intimní záležitost, nemám žádné právo zabíhat do detailů. Dovolila jsem se však, abych mohla popsat alespoň základní rysy projevů této nemoci právě u této bojovnice.

Panická porucha se nikdy neobjeví jen tak zničehonic. Většinou je to následek velkého psychického vypětí a stresových situací. Tak začala i zde. Na jednoho člověka toho bylo moc. Od hrůzných zážitků, kdy byli v ohrožení života blízcí a kamarádi, přes psychickou únavu a velkou stresovou zátěž. Jednoho dne, ve chvíli zdánlivého klidu tato nemoc propukla. Začala jako neškodné motání hlavy a pokračovala přes třes v ruce, brnění v obličeji až po ztrátu vědomí. Panická porucha tedy nezasáhne pouze vaši duši, ale i vaše tělo.

Dále už mohu jen říci, že tato nemoc vám toho vezme opravdu hodně. Některé věci se musíte znova naučit, některých se vzdát ať chcete nebo ne. Ze života vám klidně zmizí koníčky, které vás až do té chvíle definovaly, zmizí kus vás. I když se snažíte bojovat, chodíte na různá vyšetření, podstupujete všemožné léčby, i ty alternativní, některé věci zkrátka již nebudou nikdy takové, jako byly.

²⁸ O panické poruše | Panická Porucha. *Panická Porucha* | *Diskusní fórum věnováno Panické poruše* [online]. Dostupné z: <http://www.panickaporucha.cz/o-panicke-poruse-2/>

O panické poruše se všeobecně velice málo mluví a málo ví. Lidé mluví o panických záchvatech, aniž by věděli, co to vlastně znamená. A tak se tato bojovnice rozhodla věnovat kus svého života tomu, aby lidem s touto poruchou pomohla, aby provedla malou osvětu pro společnost. Pod projektem s názvem Don't panic se snaží sbírat veškeré informace o této nemoci a ty dále předávat skrze sociální sítě žákům středních škol. Nemoc se totiž nejčastěji projevuje mezi devatenáctým až pětadvacátým rokem. Tito mladí lidé většinou nemají tušení, že jejich špatné nálady, strach a deprese mají mnohem hlubší příčinu, než je jen klasická hormonální nerovnováha v pubertálním věku. Bohužel, je právě díky neinformovanosti mezi těmito mladými lidmi spousta případů pokusů o sebevraždu, a v tom nejhorším případě sebevraždy dokonané.

Portrét u této bojovnice jsem vzhledem ke všem zjištěným informacím chtěla koncipovat jakožto obraz neustálého souboje. Z této nemoci se nemůžete nikdy plně uzdravit. Celý život si budete muset dávat pozor na to, za kterým rohem na vás zase číhá. Je ukryta ve všech vrstvách vaší osobnosti. Ty jsou také na fotografii zpodobněny. Dojem pomalého pohybu, který je vytvořen sloučením několika fotografií, také přispívá k tomu, aby nemoc samotná byla prezentována jako něco tichého, něco co se k vám pomalu krade a vy o tom ani nemusíte vědět. Fotografování probíhalo v exteriéru. Nejdříve jsem si ukotvila zrcadlovku na stativ a nastavila manuální ostření (proto, aby mi během samotného pořizování snímku fotoaparát sám neměnil ostrost). Poté jsem fotografovanou osobu poprosila, aby pohybovala hlavou z jedné strany na druhou. Vyzkoušeli jsme několik možných pohybů, ze záklonu do předklonu, zprava do leva, pohyb celého těla nebo pohyb pouze hlavou. Z tohoto focení vzniklo za celou dobu mé práce nejvíce fotografií. Výsledný portrét je složen ze čtyř fotek. Ty jsem pomocí programu Adobe Photoshop překrývala přes sebe ve vrstvách. U těchto vrstev jsem nastavovala různou průhlednost, abych dosáhla kýženého efektu. U některých snímků jsem musela kompletně umazat pozadí, aby nepřekrývalo postavu. Dále jsem si silným kulatým štětcem původně určeným na kaligrafii napsala pár slov, která vystihují současný stav boje mé kamarádky s nemocí. Tyto slova jsem poté už jen poskládala do fotografie tak, aby nijak nezasahovaly do samotné postavy, ale spíše jí rámovaly. Vytvořil se tak efekt poletujících myšlenek samotné bojovnice.

2.2.3 *Bojovnice č.3- boj s osudem*

Jako další bojovnici jsem si vybrala svoji babičku. A proč? Z naprosto jednoduchého důvodu. Celý život mi byla vzorem, společně s maminkou mě vychovávala a ve svém životě toho zažila tolik, že by to vydalo hned na několik románů. Začalo to už v dětství. Společně se svými rodiči a sourozenci žila v sudetských Čechách a měla tu smůlu, že patřila k té německy hovořící skupině obyvatel. Za války pomáhali všem těm, kteří to potřebovali. Jeden čas ve stodole skrývali dokonce skupinu amerických vojáků, čímž celkem razantně riskovali své životy. Ještě před skončením druhé světové války přijali české občanství a děti chodili do českých škol. Při nástupu komunistické strany k moci jim byl vzat veškerý majetek, byli násilně vystěhováni do vnitrozemí a tak naprosto vytrženi ze svého domova. Po několika letech strávených na panském sídle v Tetíně bylo nabídnuto rodině, aby se vrátila zpátky do rodného Pomezí a spravovala svůj bývalý majetek. Bohužel, na místě bývalého statku nebylo nic, na polích ležely zbytky drahých strojů, naprosto zrezivělé stroje a dokonce ani studna nefungovala. Tehdy mému pradědovi podle babiččinih slov puklo srdce. Byl neustále nemocný a po pár letech zemřel.

Nechci a ani nebudu popisovat všechno špatné, co se kdy mé babičce v životě stalo. Pro tuto práci mi to nepříjde adekvátní a ona sama by také určitě nebyla ráda, kdybych zveřejňovala veškeré informace z jejího soukromí. Stačí snad jen říci, že její život byl protkán spoustou odchodů jejích milovaných. Nejdříve otec, který byl po pár letech následován matkou, poté manžel, vnuk, milovaný prvorozený syn, neteř, přítel a dnes už i všichni sourozenci.

Nikdy si nebudu moci (a jsem tomu opravdu ráda) plně představit, kolik bolesti tato žena musela prožít. A i přesto, že k ní osud nebyl rozhodně spravedlivý, si zachovala vůli k životu. A nejenom vůli. Stala se milující babičkou, dnes dokonce již prababičkou, která neskutečným způsobem zbožňuje svoji rodinu, zahradu, přírodu a vlastně celý svět. Nikdy nikoho neodmítla, vždy všem ochotně pomohla a je tím srdcem, které spojuje celou naši rodinu.

A srdce je také hlavním motivem ve fotografii mé babičky. Malá akvarelová srdíčka na fotografii znázorňují úzký okruh rodiny počínaje babiččinih rodiči a konče námi vnuky a pravnuky. Černá znázorňují smrt, ta červená stále žijící členy

rodiny. Přála bych si, aby těch černých bylo mnohem méně a aby té bolesti nemuselo být tolik.

Jelikož babička už není plně mobilní a chodí o francouzských holích, probíhalo celé focení v naprostém klidu. Chtěla jsem prostě jen nafotit portrét ženy, která mi je celoživotní oporou a vzorem. A tak tato fotografie vznikla u zdi chaty, kterou se svým milovaným zesnulým synem a manželem postavila. Přišlo mi to dokonale symbolické, a i když možná babička není v perfektní póze a nestojí v perfektním světle, jsem za tuto fotku neskonale ráda.

I zde jsem u focení použila stativ a manuální nastavení zrcadlovky. Při pořízení tohoto snímku asistovali další dva lidé, jeden držel odrazovou desku (babička stála ve stínu a já jsem potřebovala dostat do obličeje alespoň trochu světla) a druhý drží pod úroveň snímku nenápadně hole (ten den přšelo a zem byla kluzká).

2.2.4 Bojovnice č.4- sama sobě nepřítelem

U této bojovnice upřímně nevím, kde začít. Když jsem ji poprosila, aby mi popsala, co všechno vedlo v životě k tomu hlavnímu zlomu, kdy se jí zhroutil naprosto celý svět a vypadalo to, že už nikdy nebude lépe, tak mi poslala několik hustě popsaných stránek. O některých věcech už jsem s předešlého vyprávění věděla, ale ze zbytku jsem byla šokována. Celá má práce má být něco jako óda na všechny ty silné ženy, které znám, avšak některé okamžiky vám téměř vezmou naději na to, že svět je spravedlivý. Nikomu by se nikdy nemělo dít tolika špatných věcí.

Od malička šikanována za vzhled, za chování, za řeč a snad i postoj těla. Nikdy pořádně nikým nepochválena. Ze dvou sester ta starší, na kterou se kladly mnohem větší nároky, ale nebral se žádný ohled. Ztráta milovaného otce ve čtrnácti letech. Sebeobviňování a žádná sebeláska. Pohrdání sama sebou. První záchvaty agrese, které si ale nepamatuje. Deprese a slzy, spousta slz. Návštěvy psychologa a léčení se. Vyhození z domova matkou, hned dvakrát. Starání se sama o sebe a žití jen ze sirotčího důchodu. Stavy, ve kterých chtěla přestat existovat.

A poté světlo. Světlo, které přišlo potom, co léčba začala zabírat. Vyrovnání se sama se sebou, navázání nového a zdravějšího vztahu. Těhotenství. Narození

nádherné zdravé holčičky. A čtyři dny na to další rána. Při cestě do porodnice velká autohavárie její tety a bratránků. Teta v kritickém stavu v nemocnici a jeden z chlapců, ten čtyřletý, na patologii. Z překrásné události se najednou stala tryzna. Pro člověka, který již v minulosti trpěl psychickými problémy to mohl být klidně poslední hřebíček do rakve. Celá rodina dostávala ve velkém antidepresiva a Veronika mohla pouze čaj na uklidnění. Nic jiného. A i přes to všechno, co si musela prožít, nebo možná právě proto, se stala kotvou pro celou rodinu. Dokázala se postarat i novorozeně a zároveň držet nad hladinou několik dalších životů.

Dnes má dvacetiměsíční úžasnou dceru, kterou každý naprosto miluje. Vychovala z ní úžasnou bytost, která se nebojí objevovat svět. Tak veselé a vyrovnané dítě jsem asi nikdy neviděla. S přítelem v současné době plánují svatbu a druhé dítě.

Ač by se mohlo zdát, že vše dobře skončilo, rozhodně není ještě vyhráno. Tohle je jedna z těch bojovnic, která má velkou část za sebou ale ještě kus před sebou. Neustále se obviňuje za smrt malého bratránka, bojí se, že není dobrou matkou a ženou. Vztah s matkou už nikdy nebude ten krásný vřelý, takový, jaký má být. I když se jí snažím, jako správná kamarádka, chválit za všechno krásné co se jí povede, pochvalu mi nikdy nevěří a neustále se podceňuje. Víím, že je to neskutečně silná osoba a že tenhle boj jednoho dne vyhraje. Že procitne a uvidí, jak skvělou má rodinu, jak úžasnou dceru vychovala, že její přítel ji miluje nadevše. Že přátelům na ní záleží a obdivují, co všechno zvládla a dokázala. Trochu doufám, že si tuto práci snad přečte. A i když mi neustále říká, že nechápe, proč by měla být mezi bojovnicemi, když nic zvláštního nedokázala a je vlastně nikdo, já tvrdím pravý opak.

Když jsem uvažovala o tom, jak její portrét nafotit, ihned mě napadlo, že by bylo správné, aby na něm byla se svou dcerkou. Když jsem před dvěma lety fotila svou bakalářskou práci, vybrala jsem si ji pro roli lesní víly. Tehdy jsem nevěděla, že v sobě už nosí miminko. Přišlo mi, že když je nafotím spolu, uzavře se takový malý kruh. Každou bojovnici se snažím vystihnout pokud možno tak, aby na mě její portrét mluvil. Aby vyprávěl její příběh, aby ji nějakým způsobem charakterizoval. A Veroniky vyhraný boj znamenal to, že dnes může být se svou dcerou a může se každé ráno budít jako matka.

Původně byla fotografie barevná, focena před plastikovou sochou, která znázorňovala duhu. Líbila se mi celková kompozice fotografie s tím, že duha představuje to krásné, to pozitivní, co v jejím životě je. Potom mi ale došlo, že její život není tak krásný a představovat ho v jasných barvách by byla vlastně lež. Proto jsem pomocí Photoshopu vytvořila u fotografie druhou vrstvu, na kterou jsem použila černobílý filtr. A pomocí grafického tabletu a pera jsem do černobíle fotografie napsala text „Jsem máma, ta nejlepší!“. Tím, že první vrstva byla barevná, jsou písmena duhová. Víím sice, že si o sobě nemyslí, že je dobrá máma, natož ta nejlepší, ale chtěla jsem světu a i jí samotné ukázat, že tomu tak je.

Portrét je focen za denního světla a s pomocí odrazové desky, kterou držel můj přítel. A i když ten den zrovna svítilo slunce, tak bohužel duhová socha stála ve stínu a bez desky by fotografovaným objektům téměř nebylo vidět do obličeje. Fotoaparát jsem měla přimontovaný na stativu a fotila na manuální nastavení. Také jsem si zažila, jaké to je fotit malé dítě. Nejenom že jsem si neustále musela dávat pozor na měnící se světelné podmínky a nastavovat tak jinou clonu, ale ještě jsem k tomu musela zastávat úlohu klauna. Jednou rukou jsem mačkala spoušť a tou druhou zběsile mávala a snažila se tak získat dívčinu pozornost. Zkoušela jsem vyluzovat všemožné zvuky a jasně jsem slyšela, jak se nám kolemjdoucí smějí. I takové je občas focení, ale myslím si, že výsledná fotografie za to rozhodně stála.

2.2.5 *Bojovnice č.5- anděly milována*

Často považujeme za největší boj ten o náš vlastní holý život. Někteří to mají bohužel ještě mnohem horší, bojují za život druhého. V tomto případě za život nenarozeného dítěte. A když ho prohrají, je to ta nejtěžší věc na světě.

Před tím, než začnu líčit další smutný příběh bych nejdříve řekla pár slov o Marušce. Známe se sice již delší dobu, ale nikdy jsme spolu nebyli v užším kontaktu. Byla pro mne přítelkyní mého kamaráda, která si u mne objednávala akrylové malby jejich domácích mazlíčků. A i přes to, že jsem pro ni byla prakticky cizí člověk, mi nikdy neřekla jinak, než Terezko. Byla vždy neskutečně milá a pozitivní. Před pár měsíci nás pozvala na návštěvu do jejich akorát rekonstruuujícího se domu a uvítala nás jako staré známé. Maruška je člověk s neskutečně čistou myslí a srdcem otevřeným pro všechny. A věří na anděly. Tak

jako někdo věří v boha, ona svou víru vkládá právě do andělských bytostí. Každý večer zapaluje svíčku u malého oltáře a modlí se. Dalo by se říci, že právě tato víra její život dělá krásným a veselým.

Budou tomu za pár měsíců už dva roky, kdy zjistila, že konečně čeká své vytoužené miminko. Všechno bylo krásné, svět kolem jenom kvetl a zdálo se, že se jedná o její nejkrásnější období v životě. Až do chvíle, kdy se ukázalo, že plod se nevyvíjí a ona bude muset podstoupit umělé přerušování těhotenství. A najednou celý svět zčernal, co ještě včera bylo krásné a barevné, bylo dnes zahaleno do hávu smutku, bolesti a naštvání. Naštvaní na celý svět, na to, proč ostatní mohou být šťastni a ona ne. Naštvaní na to, že jí její andělské bytosti neochránili. I když sama věřící člověk nejsem, myslím si, že nejhorší je ztratit svou víru. Vždyť je to něco, co vás provází celý život, k čemu obracíte všechny své prosby. Během pobytu v nemocnici v ní rostl pocit křivdy a zrady. Ze dne na den se z pozitivního člověka stal člověk negativní. Po operaci jen ležela u televize, zajídala smutek čokoládou a brambůrky a to vše zapíjela notnou dávkou hořkosti. Podle jejích slov tenkrát nedokázala vnímat žádné náznaky andělské přítomnosti. Ta se pro informaci skrývá například v motýlích křídlech, v peříčkách, v mracích a v nebi. Nic takového však kolem sebe nevnímala.

Měla buď dvě možnosti, buď bude ležet dál u televize a bude marnit svůj život, anebo se vzchopí a půjde dál. Naštěstí si vybrala tu druhou variantu, a proto jí mám dnes zařazenou ve své práci. Najednou prý byly všude zase náznaky andělů, zase viděla motýly a dokázala se podívat do nebe, aniž by se zlobila a plakala. Zase dokázala vidět dobro.

A dnes? Dnes čeká se svým manželem holčičku, nakupuje oblečky, chystá pokojíček a postýlku. Věří v to, že duše prvního miminka kolem ní neustále krouží a ochraňuje jí. A že se jednoho dne možná do jejího života navrátí a budou moci být konečně spolu.

Focení tohoto portrétu probíhalo na louce za Maruščiným domem. Nechtěla jsem ji brát na místo, kde to nezná a kde by to pro ni nemělo nějaký význam. Na tuto louku se chodí často procházet, venčí zde pejsky, medituje a promlouvá s anděly. Sama mi také říkala, že západ slunce je magický okamžik a tak jsme v tento čas také vyrazily fotit. Bohužel, ten den bylo pod mrakem a tak se ten pravý západ slunce nekonal.

Marušku jsem před samotným focením poprosila, aby si sebou vzala něco, co symbolizuje to, že nepřestala věřit, že bojovala sama se sebou a vyhrála. Vzala si s sebou těhotenský průkaz a ultrazvukovou fotografii miminka. Její boj jí totiž do života vrátil nejenom víru, ale i možnost se radova z očekávání miminka. Focení bylo tentokrát trochu složitější, protože se extrémně rychle vytrácelo světlo. Měly jsme zhruba čtvrt hodiny, než se setmělo a nebylo možné dále fotit. Tudíž jsem ze samotného focení měla asi jen dvacet fotek a musela doufat, že alespoň jedna bude tak dobrá, abych ji mohla do své práce použít. Doma jsem zjistila, že se mi hned několikrát povedlo zachytit čirou radost z toho, že může v ruce držet obrázek svého miminka. Když jsem se na výslednou fotografii doma dívala, neustále mi na ní něco chybělo a trvalo mi téměř měsíc, než jsem přišla na to, co to je. Byly to ti Maruščiny andělé. Něco pro ni tak důležitého, že ztráta víry pro ni byla stejně těžká, jako ztráta dítěte. A jelikož mi sama řekla, že andělé svou přítomnost ukazují skrze peříčka, rozhodla jsem se jich několik namalovat. Malovala jsem akvarelem na papír s vysokou gramáží a s hrubým reliéfem. Tato peříčka jsem po následném naskenování a očištění rozesela kolem Maruščiny postavy. Chtěla jsem tak vytvořit dojem, že andělská síla je všude kolem ní. A s ní i duše jejího nenarozeného miminka. Volila jsem schválně různé barvy peříček, abych nevytvořila například velkým použitím růžové barvy dojem, že peříčka se týkají pouze nenarozené holčičky.

2.2.6 *Bojovnice č.6- nikdy nekončící boj*

Tato bojovnice je mému srdci opravdu blízká. Je to nejenom má dlouhodobá kamarádka, ale také svědkyně na naší svatbě. Do své diplomové práce jsem si ji vybrala proto, že jsem s ní všechny její problémy zažívala. Tudíž nevyprávím pouze něčí příběh, ale v tomto případě do něj patřím.

Štěpánka v současné době bojuje s Crohnovou nemocí. Crohnova nemoc je chronický zánět zažívacího traktu, který může postihnout tenké či tlusté střevo. Je nevyléčitelný a i když je operativně odstraněn, většinou se do pár let vrátí zpět. Pacient s touto nemocí je na přísné dietě, bere léky na potlačení imunity a je neustále pod dohledem lékařů.²⁹ To je hodně krátká definice této nemoci. V praxi

²⁹ Střevní záněty - Střevní záněty - Crohnova nemoc a ulcerózní koltida - vaše zkušenosti a tipy, výživa, diagnostika, léčba. *Střevní záněty - Střevní záněty - Crohnova nemoc a ulcerózní koltida - vaše zkušenosti a*

to bohužel vypadá tak, že jakmile člověk s touto nemocí zažívá nějaký stres, okamžitě ho začne bolet žaludek a trpí několika denními či týdenními nevolnostmi. Neustále hubne a i tak si musí hlídat co jí. Většinou se tento stav po operaci zlepšší, avšak pokud pacient nedodrží nařizenou životosprávu, nemoc se může rychle vrátit.

Tento koloběh také simuluje fotografie, kterou jsem v rámci své kvalifikační práce pořídila. Štěpánka byla naštěstí zatím jen na první operaci. Při té jí však museli vzít tu část střeva, ve které se do těla vstřebávají vitamíny a živiny a tak musí denně brát několik prášků na jejich doplnění. Tato operace se může ještě několikrát opakovat, ale jednoho dne nebude již co operovat a co vzít. Tehdy bohužel přijde na řadu vývod a nepříjemné procedury s tím spojené.

A i přes tento fakt a tuto vyhlídku do budoucna je Štěpánka ohromně optimistický a zároveň velice realistický člověk. Bere život takový jaký je, ani horší, ani lepší než je ve skutečnosti. Nelituje se, nesrovnává se se zdravými lidmi a svou nemoc se snaží zlikvidovat.

Její portrét byl původně nafocen v lese. Chtěla jsem fotografii dodat takovou tu klidnou náladu, kterou pokaždé cítím, když jsme spolu. Takové to smíření s tím, že život není sice jen v barvách duhy, ale i přesto je nádherný. Bohužel mi les v pozadí celou fotku značně narušoval a tak jsem celé pozadí ve Photoshopu vymazala, nahradila jej mnou malovaným akvarelem. Ve vrchní části tak můžeme vidět stahující se mračna a v té dolejší naopak klidnou hladinu. Do rámečku, který kamarádka drží, jsem poté ve stejném programu postupně opakovala fotografii. Jak si můžeme všimnout, v posledním rámečku je již prázdné. Je to konec toho koloběhu operací, kdy už se žádná nebude dát provést a život se ještě víc zkomplikuje.

Toto focení bylo trochu náročnější, a nejenom kvůli útokům komárů a jiného lesního hmyzu. Především jsem bojovala s náladou, kterou fotografie měla mít. Původně jsem chtěla, aby se Štěpánka tvářila vážně. Chtěla jsem, aby bylo ze snímku na první pohled patrné, že se jedná o vážnou nemoc, která značně zneprůjemňuje život. A až potom, co jsme nafotily zhruba sto snímků a ani jeden se mi nelíbil, jsem přišla na to, proč tomu tak je. Protože takhle jí neznám. I přes to, co jí její nemoc vzala a každý den bere, se nikdy nepřestala smát. Vše bere

s takovým cynickým nadhledem, že občas nepřestávám žasnout, kde se ta síla v tom křehkém těle bere. A i když fotografie díky tomu rozzářenému úsměvu nevypadá nijak vážně, já jsem s ní spokojená. Protože zobrazuje člověka, kterého znám už deset let s jeho nejpřirozenějším výrazem.

2.2.7 Bojovnice č.7- hlavou proti zdi

Bojovnice, která nezápasí se svojí nemocí, ale s nemocí blízkého člena rodiny. A nejenom s jednou. I když jsem od ní dostala svolení, abych zveřejnila celý příběh, stejně některé části raději vynechám, protože se týkají i dalších lidí, od kterých toto svolení nemám.

A proč si tedy Tereзка zaslouží své místo v mé diplomové práci? Její maminka má již sedmým rokem diagnostikovanou schizofrenii, na kterou bohužel odmítá brát léky. Soužití s takovým člověkem je neskutečně náročné a vyčerpávající. Když se vám člověk, kterého milujete a který vás vychoval, mění před očima v někoho naprosto cizího. To je pohled, který by nikdo z nás zažít nechtěl. Když otec, který by měl být vaší oporou, odejde od rodiny a raději si založí novou a k té původní se nehlásí. Když vám ze dne na den ze života odejde milovaný prarodič. To je realita posledních několika let jejího života.

A i přese všechno to špatné je to úžasný milující člověk, který si cení každého dobrého slova, každého krásného okamžiku. Člověk, který naprosto miluje svého obřího kocoura a kterému dá snad i lepší jídlo než sobě samé. Člověk, který vám pomůže za každé situace a nikdy vás nenechá na holičkách.

Na fotografii ji zobrazuji s beraními rohy. Byl to její vlastní nápad a mně se hodně zalíbil. Rohy symbolizují narození ve znamení berana, a jak sama říká, to ji předurčuje k tomu, aby byla tvrdohlavá a neústupná. Já si však nemyslím, že by za to mohla jen astrologie a postavení hvězd ve dne jejího narození. Myslím si, že právě všechno to špatné, co se jí stalo, jí dalo sílu. Sílu hlavou klidně prorazit zeď, dotáhnout do konce všechno co si usmyslí. A i když se jí do cesty postaví nespočet překážek, dokáže se přes ně dostat. Možná postupuje maličkými krůčky vpřed, ale dokáže to. Ty rohy jsou symbolem síly, kterou tento člověk má, pomáhají mu ustát neveselé okamžiky a životní zkoušky. Jsou symbolem toho, jak z malého jehněte, které se nedokázalo nikdy bránit, nemělo sílu a ani odvalu, postupem času vyrostl silný a odolný beran.

Ruce přes ústa jsme zvolily proto, že občas jsou slova k ničemu. Když mluvíte s nemocným člověkem a snažíte se ho přesvědčit, aby se šel léčit a on vás neposlouchá. Když se snažíte pomoci a místo toho jste nařčeni, že jste se všemi spojili a chcete dostat svou maminku do blázince. Jak sama Tereška zjistila, můžete křičet a řvát, můžete použít veškeré argumenty světa a stejně se nic nezmění. A i když tomu tak je, tak je potřeba se hlavně nikdy nevzdat. Snažit se jít dál, i když je to těžké, i když vám v tom spousta věcí a lidí brání.

Toto focení probíhalo na jižním předměstí v Plzni, za budovou policie u nádražní zastávky. Má idea byla, že bych ráda našla nějakou světlou čistou zeď, která bude tvořit takové pozadí, na kterém později vyniknou malované rohy. Nikdy bych si nemyslela, jak těžké bude něco takového najít. Prochodily jsme polovinu Plzně, než jsme našli světlou zeď bez nápisů a bez davů lidí, kteří by nás při focení pozorovali. I tak jsme se nechtěné pozornosti nedokázaly vyhnout. Při focení jsme si bohužel nevšimly, že nedaleko se v trávě povaluje dvojice podivných mužů. Ti, ve chvíli kdy uslyšeli zvuky focení, nás začali otravovat. Měli nemístné sexuální narážky, vypadali nebezpečně, a i když jsme odešly a nijak na ně nereagovaly, pronásledovali nás. Naneštěstí byla právě v blízkosti okolí policejní stanice a okresní soud, u kterého jsme se zastavily, abychom se v případě pokračujících dotěrností měly kde dovolat pomoci. Naštěstí, když tato individua viděla, kam naše cesty směřují, raději se obrátila a vrátila se ke svému předešlému programu. Bylo to poprvé za celé focení do diplomové práce, kdy jsem se opravdu bála. Díky těmto lidem jsme celé focení měly hotové zhruba za deset minut. Což bylo také nejrychlejší focení na portréty bojovnic. Naštěstí jsem dokázala vybrat jednu opravdu zdařilou fotografii a tak jsme náš adrenalinový zážitek nemusely opakovat.

Jediná větší korektura fotografie, která mě čekala, byla při převodu do velkého formátu. Jelikož fotografie po nafocení mají ani ne čtvrtinovou velikost oproti mým výsledným tiskům, musela jsem si lehce pohrát s celkovou kompozicí a umístění objektu na fotografii. Za pomoci klonovacího razítka jsem musela prakticky vyrobit kus zdi, který mi u horní a levé strany fotografie chyběl. Jsem ráda, že jsem tuto akci provedla velice pečlivě a na výsledném velkoformátovém tisku nelze nic poznat. Dále jsem jen upravila živost a sytost fotografie. Poté jsem jen přidala rohy, které jsem si již před tím namalovala za pomoci akvarelu a portrét byl hotov.

2.2.8 Bojovnice č.8- přes hranice k štěstí

Osmá z bojovnic je maminka, v tuto chvíli již mého manžela. Do bojovnic jsem ji zařadila proto, že v životě musela bojovat nejenom za sebe, ale i za dobro vlastních dětí.

Narodila se na Slovensku a je nejmladší z devíti dětí. Tudíž už od útlého věku musela bojovat o své místo. Stejně jako zbytek rodiny se chtěla dostat na vysokou školu a stát se zubařkou. To jí však stát nechtěl povolit, jelikož její bratr emigroval do Německa. Po několika nepřijetích se už téměř smířila s tím, že nikdy nebude dělat své vytoužené povolání a bude pracovat jako sekretářka u jednoho z hodnostářů. Naštěstí po roce přišla dobrá zpráva a s ní přijetí na vysokou školu do Olomouce. Když po pěti letech těžkého studia úspěšně odpromovala, přišel další zádrhel. V době jejího studia emigrovala i sestra. A tak se opět celá rodina dostala na černou listinu a ona nemohla sehnat místo. Až nakonec, jí bylo nalezeno místo na Oravě. Bylo to místo za trest, na konci světa. Do toho všeho a možná právě z toho stresu, který prožívala, přišla rakovina. Nádor na ledvině, následné operace, léčba a ztráta jedné ledviny. A stejně neměla od státu klid.

Aby se mohla zbavit celého režimu a mohla žít v klidu, rozhodla se, že si po vzájemné domluvě vezme rodinného známého, Čecha s německým občanstvím. Celý dokonale vymyšlený plán však ztroskotat ve chvíli, kdy zjistila, že čeká dítě. Takže se žádný útěk nekonal, místo toho následoval rychlý rozvod a další svatba. Plány na útěk však nikdy nevzdala, ve chvíli, kdy měla doma dvě malé děti a manžela, chtěla odejít společně s rodinou do Jugoslávie. Bohužel, zaplacený převaděč se neukázal. I přes všechny zatím nevydařené pokusy nikdy ani chvíli nepomyslela na to, že by se smířila s tím, jakým směrem se ubírá její život a život celé rodiny. Přišlo třetí dítě a velké rozhodnutí. Manžel půjde pracovat do Čech, bude jezdit domů na víkendy a ona bude vychovávat tři malé děti. Tento systém vydržel asi rok, než se rozhodla, že už nechce být sama a odstěhovala se do Čech za manželem. I když před tím řídila vždy jen po městě, sbalila všechny tři děti, tu trochu majetku, kterou měli, a vydala se napříč dvěma republikami. V Čechách byla nejdříve zaměstnána u rakouského lékaře a poté si dokázala zřídit svou osobní praxi. Zvládla skvěle vychovávat tři děti, postavit dům a dokonce

dětem zaplatit i dobré školy. Nikdy nepřestala bojovat za to, aby se její rodina měla dobře. Chtěla pro své děti všechno to, co ona mít nemohla.

Když jsem se tehdy ještě svého manžela zeptala, v čem maminka nachází tolik síly všechno zvládnout, jeho odpověď byla překvapivá. Minimálně pro mě. Řekl, že jí vždy vedla víra. Víra v boha jí pomáhala přežít všechno, co si pro ni život připravil. Díky tomu, že její víra byla silnější, než strach z nového, než strach z nemoci, se všemu dokázala postavit čelem a bojovat s tím. Jakožto nevěřící člověk toto nedokážu spolehlivě vysvětlit, protože já sama to nezvládám pochopit. Pro mě osobně je v tomto příběhu víra synonymem pro vůli. Protože člověk bez opravdu silné vůle by nikdy nedokázal to, co ona. Nikdo bez vůle by jen tak nedokázal opustit své sourozence a rodiče jen kvůli malé naději na lepší život.

Portrét paní zubařky jsem se rozhodla udělat v její ordinaci. Na místě, pro které toho tolik obětovala a díky němuž mohla pro svou rodinu získat to, co si vždy přála. Jelikož to není ani má kamarádka, ani moje přímá rodina, focení bylo mírně zvláštní. Bylo mi jasné, že čeká na povely, kam si má stoupnout a co udělat. Mně však respekt a úcta k ní bránily se jakkoliv výrazněji vyjádřit. A tak jsem jí jen slušně poprosila, zda by si nestoupla ke svému křeslu a zkusila se uvolnit. Jelikož jsme neměly moc času (focení probíhalo během obědové pauzy), pořídila jsem několik fotografií z různého úhlu a odešla poprvé ze zubařské ordinace šťastná a bez bolesti. Když jsem si následně fotografie doma prohlížela, byla jsem trochu zklamaná. Barva ordinace a křesla rušila atmosféru celé fotografie. Rozhodla jsem se to však se snímkem nevzdat a začala tvořit. Nejdříve jsem si řekla, že se musím zbavit všech rušivých elementů. Namalovala jsem proto nové pozadí akvarelem a stejným způsobem skryla i nevzhledné zubařské křeslo. Když jsem přemýšlela, jak do fotografie nejlépe dostat všechnu tu vůli, padl mi pohled na růženec, který má manžel vždy na svém stole. Přišlo mi to naprosto dokonalé, všechna symbolika obsažena v pár korálcích. Jelikož toho musela manželova maminka v životě zvládnout opravdu hodně, rozhodla jsem se udělat korálky barevné. Každý symbolizuje nějakou těžkost, kterou musela v životě zdolat. Každý korálek má taky své přesné místo podle toho, jak jsou rozděleny na skutečném růženci.

2.2.9 Bojovnice č.9- permanentně proti proudu

Poslední fotografii jsem se rozhodla věnovat někomu, kdo je pro mě hodně speciální. A to sama sobě, neboli autoportrétu. I když bych možná ve svém okolí našla spoustu dalších bojovnic a hrdinek, rozhodla jsem se, že bych byla ráda součástí své diplomové práce. Rozhodně bych nechtěla znít namyšleně, ale mám pocit, že se mezi bojovnice mohu směle zařadit. V tomto případě nebudu vyprávět svůj příběh, spíše v krátkosti shrnu důvody, kterými si zkusím obhájit své místo mezi těmi úžasnými ženami.

Rozhodně si nechci stěžovat na to, jak těžký život jsem měla, či jak si se mnou osud hrál. To rozhodně ne. Měla jsem krásné dětství až na to, že jsem byla od čtyř let vychovávána pouze maminkou. Otec bohužel zemřel v mladém věku na rakovinu slinivky břišní. Zde však považuji za bojovnici spíše svou matku, která z malého platu dokázala zajistit chod celé domácnosti. Žádnou vážnou nemoc jsem neprodělala a ani jsem se nemusela dívat na to, jak mně někdo blízký odchází. Ve škole jsem nebyla šikanována, známky jsem vždy měla výborné, v pozdějším věku přijatelné a ani jsem se nedostala do žádných větších problémů. Měla jsem možná o trochu horší pubertální chování, než někteří moji vrstevníci, ale to je asi tak všechno. A i tak se považuji za bojovnici. Člověk totiž nemusí v životě zažít jen něco špatného proto, abychom si ho ostatní mohli vážit.

Já osobně se snažím bojovat každý den. Bojuji za to, abych mohla dělat to, co mě baví. I přes veškeré povinnosti, kterých je poslední dobou čím dál tím víc, se věnuji tomu, abych po skončení školy mohla dělat svou vysněnou práci. Ráda bych totiž pracovala na částečný úvazek jako učitelka výtvarné výchovy a k tomu měla svoje vlastní personalizované papírnictví. Také bojuji za to, abych školu vážně skončila. V červnu jsem se vdávala a v pauzách psala diplomovou práci. Jsem na sebe neskutečně hrdá, že jsem minimálně jednu část tohoto náročného programu zvládla.

Můj asi největší boj je za to, abych mohla být sama sebou. Jak jsem během let zjistila, většina obyvatel této republiky je ve svých názorech velice striktní. Jakékoliv vybočení z řady je trestáno zlými pohledy, posměšky a pomluvami. V této chvíli vlastním přesně pět tetování a na každé z nich jsem hrdá. Určitým způsobem mě charakterizují, a když se na ně pořádně zadíváte, vyprávějí o tom, kdo jsem. Jsem veliký milovník přírody, patřím mezi ochránce zvířat, angažovala

jsem se v boji proti kožešinám. Každé mé tetování je svázáno s přírodou. Neskutečným způsobem si vážím své rodiny a tak počáteční písmena těch, které miluji nejvíc, mám na svém těle zvěčněná. Já sama tetování беру jako součást umění. Každý obrázek, který zdobí mé tělo, je mým vlastním návrhem. Asi nikdy nebudu moci pochopit ty nenávislné reakce některých lidí. Například, když vám vynadá stará babička v tramvaji do počmáraných čarodějnic. Občas je mi z těchto reakcí smutno a zvažuji, zda to má celé cenu. Zda není lepší být zkrátka stejná jako ostatní, nijak se nelišit, prostě jen zapadnout. Potom mi však dojde, že tím bych ztratila sama sebe a bylo by mi ještě mnohem hůř. Dojde mi, že chyba není u mě, ale v netolerantních lidech. Jak může někdo naprosto cizí hodnotit člověka jen podle toho, zda má tetování? Ze své vlastní zkušenosti vím, že kupříkladu v Rakousku je běžné, že ve školách učí potetovaní učitelé. Nikdo se nad tím nepozastaví, nikomu to nepřijde zvláštní, nikdo na ně není kvůli tomu zlý.

O zpracování svého autoportrétu jsem měla již dopředu jasno. Věděla jsem, že malovanou částí ve fotografii budou má tetování překreslená na papír. Uvažovala jsem nejdříve o tom, že použiji všech pět. Poté jsem si však uvědomila, že výsledný portrét by nepůsobil tak, jak jsem původně zamýšlela. Chtěla jsem, aby obrázky mého tetování tvořili nenásilnou formou zajímavé pozadí. Nakonec jsem tedy zvolila malbu pouze jednoho a to toho nejčerstvějšího. Je vytetováno tradiční metodou. Zobrazuje pruh s lučními květy a v jeho centru je malé srdíčko, které značí všechnu mou lásku k přírodě a ke světu.

Autoportrét jsem poté fotila v exteriéru našeho bytu, pomocí stativu, mé věrné zrcadlovky a na samospoušť. Nastavila jsem si manuální ostření a světlo, které jsem na fotografii chtěla mít. Poté už jsem jen neustále běhala od fotoaparátu ke zdi, kde jsem chtěla portrét nafotit. K samospoušti jsem také nastavila sériové snímání, takže po intervalu dvou sekund se vždy vyfotila série čtyř snímků. Naštěstí vlastním přístroj, který má výklopnou obrazovku a tak jsem vždy věděla, co právě fotím. I tak se mi ale stalo, že jsem si nastavila špatnou výšku stativu a na snímku mi chyběla půlka hlavy, nebo jsem měla useknuté lokty. Pořídila jsem zhruba dvě stovky fotografií, než jsem byla natolik spokojená, abych mohla začít s postprodukcí.

Namalované tetování jsem si naskenovala a pomocí grafického tabletu jsem ho očistila od okolního papíru. Díky tomu, že jde pouze o linie, mi toto čištění zabralo

téměř hodinu a půl. Poté jsem už jen ve vrstvách, které jsem pokládala na fotografii, vytvářela pozadí.

Na fotografii také můžeme vidět ruce založené v bok. Chtěla jsem, aby bylo vidět tetování, které se poté opakuje v pozadí. Je to symbol toho, že se za své obrázky nestydím, ba naopak, jsem na ně neskutečně hrdá a nebojím se za ně bojovat.

3 DIDAKTICKÁ ČÁST

Když jsem vymýšlela úkoly, které bych s dětmi ráda realizovala při praxích, snažila jsem se vytvořit takové hodiny, jaké ještě neměly možnost zažít. Také jsem se snažila, aby mé výukové jednotky určitým způsobem navazovaly na mou diplomovou práci. I když ve své práci pracuji s manipulovanou fotografií a portrétem, se žáky jsem dělala koláž a sochu z drátů. Rozhodla jsem se, že spojujícím prvkem nebude technika použitá při vytváření děl, nýbrž myšlenka. Mé portréty jsou obrazem hrdinů a obsahují v sobě spoustu emocí. Jelikož jsem nevěděla, zda někdo z dětí nemá nějakého nemocného člena rodiny, u kterého by to špatně snášel, nebo si neprošel něčím obzvláště těžkým, rozhodla jsem se, že hrdiny a emoce rozdělím. Proto se v první výukové jednotce žáci zabývají tvorbou koláže, ve které si měli vybrat svého hrdinu a toho potom vyobrazit. Ve druhé výukové jednotce žáci vytvářejí sochu, která má zobrazovat určité emoce, které cítí z nimiž vybraného obrazu od umělce Rubena Irelanda. Tento umělec mě svou tvorbou velice inspiruje. Zároveň jsem chtěla žákům představit současného umělce, kterého s největší pravděpodobností neznali.

K přípravám na hodiny jsem připojila i reflexe, které jsem psala těsně po odučení svých praxí. Tím, že jsem se snažila co nejvěrněji popsat hodinu i s přesnými dialogy se žáky, se v textu objevují expresivní a nespisovná slova. Kvůli zachování věrnosti jsem se rozhodla, že tato slova by neměla projít korekturou.

3.1 PRVNÍ VÝUKOVÁ JEDNOTKA

Dokreslovaná koláž

ŠKOLA: Gymnázium Cheb

TŘÍDA: 2.E

ČASOVÁ DOTACE VÝUKY: 2x 90min /1.část 2x45 minut

NÁZEV HODINY: Dokreslovaná koláž

NÁMĚT: Ilustrace k příběhu

INSPIRAČNÍ VÝCHODISKA: (oblast umění, kultury, přírodních věd atd.):
Ruben Ireland, počítačová grafika, symbolika, fotografie, koláž, užití linie a plochy, pohádkové či fantazijní příběhy

POMŮCKY:

Pro žáky: čtvrtka velikosti A3, tempery, akrylové barvy, vodovky- popř. akvarel, štětce, tužka, fixy, nůžky, lepidlo, kelímek, tuž, papírová páska

Pro pedagoga: vizuální prezentace (PC software), PC, projektor, obrazová banka (noviny, časopisy, letáky..)

VÝUKOVÉ METODY: frontální výklad doplněn počítačovou prezentací, samostatná práce, diskuze-dialog, reflexe

PROSTŘEDÍ: třída určena pro výtvarnou výchovu- větší lavice, více manévrovacího prostoru pro splnění úkolu

BEZPEČNOST PRÁCE: je nutné žáky poučit o práci s nůžkami, učitel musí mít připravený krizový plán pro případ výpadku elektrického proudu- nějaké ilustrace mít nahrané v tabletu, nebo ve vytištěné formě

VZDĚLÁVACÍ CÍLE (RVP pro GYM s upřesňujícími komentáři)

- Žák rozpoznává specifičnosti různých vizuálně obrazných znakových systémů a zároveň vědomě uplatňuje jejich prostředky k vytváření obsahu při vlastní tvorbě a interpretaci- žáci vytvářejí svůj obraz na podkladě práce Rubena Irelanda- dokáží najít hlavní znaky jeho tvorby a ty poté vědomě uplatnit
- Žák při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti- žák tvoří své dílo na podkladě příběhu, který již zná či si sám vymyslí

-Žák nalézá, vybírá a uplatňuje odpovídající prostředky pro uskutečňování svých projektů- efektivně si dokáže vybrat z nabízených technik a možností, pro uskutečnění svých záměrů a dosažení cílů, které si sám stanoví

FÁZE VÝUKY:

1) Krátká přednáška a představení díla Rubena Irelanda, vysvětlení úkolu- krátká přednáška, která se bude věnovat tomu, jak Ruben Ireland tvoří, jakou technikou a za jakým účelem, v prezentaci je přítomno hodně obrázků na dané téma

- 2) **Vysvětlení úkolu-** žákům bude sděleno, co budou následující dvě dvouhodinovy dělat- Po přednášce jsou naladěni na to, jakou technikou by měl být úkol zpracovaný, celé to bude ovšem znovu řečeno (pro splnění hodnotících kritérií). Technikou koláže zpracují ilustraci postavy z příběhu, který si sami vymyslí. Příběh může být také jejich samostatnou tvorbou anebo mohou zpracovat postavu z již existujícího příběhu.
- 3) **Čas na promyšlení příběhu-** žáci mají 15 minut na to, aby si promysleli svůj příběh a postavu, kterou chtějí zpracovávat.
- 4) **Výběr fotografie-** žák si z poskytnuté obrazové banky vybere siluetu, portrét či figuru postavy, kterou chce ztvárňovat. Tuto postavu může různě deformovat, vystříhovat, měnit.
- 5) **Volba pozadí-** Jelikož autor předloh Ruben Ireland používá čisté pozadí a samotná umělecká práce se děje až při tvorbě osoby, žáci budou mít ten samý úkol. Dle povahy svého „hrdiny“ si vytvoří jednoduché pozadí, na které se následně nalepí vystřižená figura.

ŽÁKOVO KONKRÉTNÍ VÝSTUP Z HODINY:

- **Výsledný obraz o velikosti A3, který splňuje tato kritéria**
 1. **Celkový obraz je složen z koláže, malovaného pozadí a dokreslovaných či domalovávaných detailů**
 2. **Žákova práce je čistá- beze zbytků lepidla**
 3. **Většinu použitých symbolů by si měl žák dokázat obhájit- nemá figuru jen dekorativně bez rozmyšlení zdobit- vše, co provede, by mělo vystihovat povahu postavy**
 4. **Nehodnotí se estetičnost, ale spíše snaha o splnění úkolu**

Reflexe na výukovou jednotku

Před samotnou reflexí bych ráda podotkla, že jsem si před výukou myslela, že tento úkol ze všech mých příprav bude nejjednodušší. Není to nic těžkého na

manuální zručnost, nemusí se tvořit na velké plochy a díky osobnější rovině by to mohlo žáky zaujmout. Jak moc jsem se spletla.

Před začátkem samotné hodiny mi paní učitelka řekla, že tato třída je komunikativní, že jsou velice sdílní a někteří ochotní pracovat. Měla jsem radost, že si se mnou konečně někdo doopravdy popovídá (protože většinou se mnou při ostatních hodinách komunikovali tak 3-4 žáci). A to očekávání se mi skutečně naplnilo, jen ne tak, jak bych si skutečně přála.

Jelikož jsem měla před touto výukovou jednotkou jen hodinu volna, zůstala jsem ve třídě a připravovala jsem se. Donesla jsem si do našeho ateliéru veškeré potřeby, vytřídila si noviny, ze kterých by žáci mohli čerpat pro své koláže a prošla si ještě jednou celou prezentaci. Po chvilce jsem uslyšela klepání na dveře a šla otevřít. Venku stáli žáci, které jsem měla následně učit. Neměli co dělat a potřebovali místo, kde by si mohli sníst svůj oběd a tak se zeptali, jestli mohou počkat ve třídě. Samozřejmě jsem je pustila dovnitř a pracovala si dále na své přípravě.

A už v té chvíli jsem cítila, že je něco špatně. Studenti se vůbec nechovali tak, jako kdyby s nimi byl v místnosti učitel. S naprostým klidem se o mně bavili, co tam dělám, proč tam jsem a podobně. Když jsem potřebovala na chvilku odejít a zeptala se jich, zda ve třídě zůstanou a na chvíli jí pohlídají, dostalo se mi odpovědi „jsme snad říkali, že tu budeme ne?“. Takový povýšenecký tón jsem dlouho neslyšela.

Když zazvonilo, vrátila jsem se do třídy společně s paní učitelkou. Ta mě žákům představila jako studentku a budoucí paní učitelku (podle mého u této třídy velká chyba, jakmile slyšeli, že jsem pouze student, věděli, že si toho ke mně mohou dovolit mnohem víc a já prakticky nemůžu nic udělat).

Žákům jsem dle své přípravy nejdříve chtěla pustit prezentaci, následně jim vysvětlit úkol, popsat pomůcky a pustit se do tvoření. Ovšem už v prvním bodě mého plánu se něco ošklivě pokazilo. Místo, aby mě žáci poslouchali, začali si naprosto nevázaně povídat s paní učitelkou o tom, že druhý den mají s ní mít místo jedné hodiny češtiny hned dvě hodiny, jakožto zástup na suplování. A že by tudíž na tu ranní hodinu raději nešli a šli až odpoledne. Místo, aby je paní učitelka utnula, začala si s nimi o tom povídat a dokonce se šla zeptat do kanceláře, zda by to tak šlo opravdu udělat. Já bych asi udělala to samé, ale o přestávce, kdy bych věděla, že někomu nekazím jeho výuku. U ostatních tříd by to asi nebyl

problém a v klidu bych s nimi mohla pokračovat tam, kde jsem skončila, ovšem mezi těmito žáky to byl veliký zádrhel. Tato diskuze zabrala nějakých dvacet minut už z tak krátkého času. Když jsem konečně mohla svou prezentaci pustit, byla jsem z prozatímního průběhu výuky naprosto vykořeněná a skoro zapoměla, co chci vlastně říci. Což třídu evidentně velice zaujalo a jejich antipatie vůči mně přímou úměrou rostla.

„Nyní když jsme měli možnost prohlédnout si prezentaci o dílech Rubena Irelanda, vysvětlíme si úkol, který bude navazovat právě na tohoto umělce. První úkol je zcela jednoduchý. Představte si, že vy sami jste umělec. Že jste ve svém krásném ateliéru, velkými okny pronikají do místnosti hřejivé sluneční paprsky. Právě jste si přečetli zajímavý příběh a chtěli byste k němu vytvořit ilustraci. Ilustraci hlavní postavy toho příběhu. Takže tohle je váš první úkol. Vzpomeňte si na příběh a vybavte si hlavní postavu toho příběhu. Představte si, jak vypadá, jaké jsou její hlavní povahové rysy. Je to žena nebo muž? Je onen člověk dítě, dospělý anebo stařec? Jaké má vlasy, jaké oblečení rád nebo ráda nosí? Až budete mít ve své představivosti kompletní obraz oné postavy, zapište si na papír všechny pocity a myšlenky, které vás ohledně ní napadají. Ať už je to vzhled anebo její vlastnosti.“

I když má diplomová práce je o konkrétních lidech z mého okolí a ukazuje ne vždy veselý příběh, u žáků jsem nechala v zadání mnohem větší prostor pro vybrání si vlastního hrdiny. Jelikož jsem žáky nijak blíže neznala a nevěděla jsem, jaký je jejich vlastní příběh a co by je případně mohlo rozesmutnit či dokonce zranit, raději jsem zůstala v méně konkrétní rovině. Zachovala jsem však stejný postup, jako jsem volila já u vytváření svých fotografií. Představit si v hlavě svého hrdinu, jeho základní rysy si napsat na papír a poté teprve začít zpracovávat jeho podobiznu.

Žáky jsem nechala přibližně deset minut přemýšlet a zapisovat své myšlenky. Když jsem viděla, že ti „šikovní“ mají hotovo a ti, kterým se zkrátka pracovat nechce, to stejně nikdy nedodělají, pokračovala jsem se svým výkladem.

„Už byste všichni měli mít vybranou a popsanou svou postavu z příběhu. Nyní začneme se samotným tvořením. Chci, abyste se na chvíli stali Rubenem Irelandem. Jaké jsou hlavní rysy jeho práce? Čeho si na první pohled všimnete, pokud se na obraz podíváte? (prezentace s obrazy je stále viditelná) (jednoduché pozadí, figurální námět, portrét, ženy, grafika, fotografii). A přesně tak my budeme nyní i tvořit. Chci po vás, abyste si vybrali z nabízených zdrojů fotografii postavy,

obličej, siluety, to nechám plně na vás. Tak jak jste viděli na obrazech, vaše fotografie nemusí být celá, dokonce můžete kus i schválně ustrihnout. Tato fotografie vám totiž poslouží pouze jako takový půdorys pro vaší práci. Obrázek, který si vyberete, nalepíte na čtvrtku a následně k ní budete dokreslovat nebo domalovávat všechny detaily, které si vaše postava zaslouží. To znamená, že můžete dokreslit zbytek těla, vlasy, oblečení, můžete přidávat květinové koruny nebo meče, zkrátka cokoliv vás napadne. Jediná podmínka je, abyste svou fotografii jen tak nezdobili, ale vytvořili obraz, který vystihne hrdinu, kterého jste si vybrali.,,

Během mého výkladu a započnutí práce žáků si paní učitelka odešla do svého kabinetu s tím, že tento čas využije na papírování. V žádné jiné třídě jsem s tím neměla problém, ovšem v této to znamenalo rozmach naprostého anarchismu. Pár žáků dál vzorně pracovalo, ale malá skupinka odbojářů nadšeně protestovala proti všemu, co jsem řekla. Jejich protesty měli například takovouto podobu

- 1- Koláž je pro malé děti, proč to musíme dělat
- 2- Já malovat ani kreslit neumím a dělat to nechci.
- 3- Můj dědeček byl malíř, já maluju obrazy a nedělám žádné obrázky do školky
- 4- Vy to děláte kvůli vaší diplomce? Takže my vám vlastně děláme diplomku?
Super! Dětská práce!

Při těchto argumentech jsem se okamžitě rozhodla, že na další hodinu si připravím prezentaci všech velkých umělců, kteří právě za pomoci koláže pracovali. Od Piccassa po současnost.

Jelikož už jsem ten den neměla sílu nijak dál se studenty bojovat, pokračovala jsem v práci jako by se nic nedělo.

„Když už nyní máte každý svou fotografii, připravte si pozadí. Jak vidíte na prezentaci, umělec pozadí nechává většinou velice jednoduché a v kontrastu poté detailně rozpracuje samotného člověka. To bude i váš úkol, vyberte si barvu nebo texturu, která bude váš podklad a vyplňte jí čtvrtku o velikosti A3.“

K mému překvapení tato část studenty nadchla a někteří se snažili mít pozadí velice originální. Tím, že jsem dovolila žákům hned na začátku hodiny chodit si pro pomůcky do skladu výtvarných potřeb, nemuseli se omezovat na obyčejnou malbu. Někteří zvolili další koláž z různých materiálů, jedna holčina dokonce

pomalovala látky a ty potom obtiskovala na papír a tak vytvářela zajímavé vzory a textury.

Jelikož většina z připravených prací musela před dalším použitím pořádně uschnout a nám do konce hodiny zbývalo jen pět minut, žádnou další práci jsme nezačínali a pouze jsme uklidili třídu. Co mě velice překvapilo bylo to, že všichni žáci si vzorně uklidili svá místa, aniž bych je musela speciálně žádat nebo kontrolovat. A co mě překvapilo ještě více bylo, když žáci, kteří nejvíce odporovali za mnou přišli s tím, že mi odnesou těžké krabice, abych je nemusela tahat sama. Bylo mi jasné, že to nejsou žádní zlí lidé, že si k sobě musíme jen najít cestu a na tom jsem se snažila do dalšího týdne zapracovat.

Pokračování

Krásný dobrý den vám přeji. Původně jsem vám na začátku dnešní hodiny chtěla pustit prezentaci o tom, jací velcí umělci za pomoci koláže tvořili. Nejsou to nijak neznámá jména, určitě víte kdo je to Picasso, že? (dostalo se mi chladné odezvy a přitakávání hlavou). Ale nebojte, většinu z vás potěším, rozhodla jsem se, že vám ukážu něco jiného, něco, co by vás mohlo zajímat trochu víc. (při těchto slovech jsem demonstrativně vypnula již připravenou prezentaci). Uvědomuji si, že vy všichni si pod pojmem koláž většinou představíte natrhané barevné papíry nalepené na čtvrtce do tvaru květiny. A také je mi jasné, že jsem minulou hodinu nakráčela do třídy a zadala vám úkol, který vám nedával smysl. Takže i když tu supluji jako plnohodnotný kantor a vy byste mě měli teoreticky poslechnout, chápu, že některým z vás to mohlo dělat problém. Proto jsem se rozhodla vám ukázat, jak koláž může vypadat. Většina mé tvorby se na ní zakládá. Má diplomová práce je vlastně jen jednou velkou koláží. Sice se jedná o koláž digitální, ale podstata zůstává stejná. Vybírám si pozadí, které povětšinou maluji pomocí akvarelu. Tento akvarel následně naskenuji a pracuji s ním jako s plátnem či čtvrtkou. Vrstvím na něj postupně kusy fotek a dalších akvarelů, pomocí grafického tabletu dokresluji či domalovávám detaily. Plus některé fragmenty, které zde můžete vidět jsou kresleny v ruce, naskenovány a převedeny na vektorovou kresbu, aby se s ní dalo lépe pracovat (při těchto slovech jsem žákům ukázala přípravné fotografie pro mou diplomovou práci). Moje práce je vlastně dosti podobná, jako ta vaše v hodinách se mnou. Já si také vybírám hrdiny, které ztvárním. Snažím se je pochopit, snažím se, aby jejich fotografie měla nějakou

výpovědní hodnotu. Aby ukázala, co zvládli, co přežili a jaké zvláštní schopnosti pro mě mají.“

Když jsem žákům ukázala pár fotografií, bylo vidět, že je nadchlo to, že sama něco podobného zpracovávám, že jsem si jen něco nevymyslela a nenutila je to udělat. Ale jelikož jsem v tu dobu měla materiálu jen poskrovnu, napadlo mě ukázat jim ještě mojí osobní tvorbu. Naštěstí mám u sebe vždy harddisk na kterém mám nahranou většinu mých prací. Rozhodla jsem se jim ukázat kalendář, který jsem vytvořila na rok 2018 s použitím akvarelové malby, naskenováním maleb a jejich následném zpracování v grafickém editoru. Když jsem se jich zeptala, zda to chtějí vidět, všichni nadšeně souhlasili (možná jen chtěli oddálit čas své vlastní práce). Abych byla upřímná, doufala jsem, že se jim kalendář bude líbit. Je to takové mé dítě, které jsem vytvořila původně jen sama pro sebe, jako takový důkaz, že zvládnou dotáhnout věci do konce. Absolutně jsem nečekala reakce, které následovaly.

„Jé, paní učitelko, to je krásný, ukažte nám ještě tamhle duben. To je super!“

„Vy jste tak šikovná, paní učitelko! Dá se ten kalendář někde koupit, ten bych chtěla mít doma.“ „Já bych ho taky chtěla, ten květen je totiž naprosto boží!“

Jelikož sebechvála smrdí, nebudu tu rozepisovat všechny reakce, ale myslím si, že každému musí být jasné, že jsem byla šťastná jako blecha. A od t chvíle se všechno změnilo, ale naprosto všechno. Žáci mě poslechli na slovo, chtěli, abych jim pomáhala, konzultovala s nimi další postup. Vyptávali se mě na vysokou školu, na moji tvorbu, co bych chtěla dělat až skončím. Z ničeho nic z nás byli přátelé a to byl tak krásný pocit, že z něj budu žít ještě několik dalších měsíců. To je ta odměna za všechnu tu práci, za všechno to studium a trápení.

„Doufám, že jsem vám nyní ukázala, že koláž rozhodně není nudná technika a že díky ní můžeme vytvářet naprosto úchvatné věci.“

„Doufám, že jste si již všichni našli v krabici své koláže a pustíme se pomalu do práce. „

„Nyní svou vybranou fotografii nalepte na čtvrtku a můžete začít tvořit. Ke tvoření vám pomůže ten tahák, který jste si na začátku vytvořili. Je to ten papírek, na který jste si zapsali všechny vlastnosti oné postavy. Pokud si nebudete jistí svou malbou či kresbou, klidně se mnou vše zkonzultujte. Můžete také použít tyto obyčejné papíry na skicování. Techniku nechám plně na vás. Můžete použít tuž

nebo fixy, můžete kreslit nebo malovat. Můžete si klidně svou koláž rozpracovat a na čtvrtku si něco namalovat, vystříhnout to a dolepit na čtvrtku. To záleží pouze čistě na vás. Jen vy víte, jak váš hrdina vypadá, jen vy jste v této chvíli umělcem ve svém krásném ateliéru.“

Bylo zajímavé pozorovat, jak některé žáky svoboda ve výběru techniky naprosto vyděsila. Chtěli po mě, abych jim řekla jak to mají udělat, co použít a jakým směrem se dát. Snažila jsem se je vždy jen lehce popostrčit, ale odmítala jsem jim do jejich tvorby zasahovat nějakým výraznějším způsobem.

„Má to být tvůj hrdina, ne můj. Já netuším, jak si ho představuješ. Zkus se řídit jen svými city, přestaň přemýšlet nad tím, co bude na papíře hezčí. Nebudete dostávat známky za to, jestli se mi to zdá pěkný nebo ne, ale za snahu, takže se nemusíš bát.“

Na studentech bylo jasně vidět, že se své práce bojí. Báli se, aby jí nezkazili, báli se špatné známky za to, že to nebude hezké. Trvalo mi opravdu dlouho jim vysvětlit, že to tak skutečně není, ale o to krásnější výtvořky z toho vyšly.

„Paní učitelko, co byste řekla tomu, kdybych jí místo hlavy nalepila shnilé jablko? Je to ta zlá královna ze Sněhurky. I když, asi je to hloupost, že jo?“
„Samozřejmě můžeš, proč bys nemohla, tvoříte umění a tam je povoleno téměř vše. Pokud ti to dává smysl, tak by byla hloupost to tak neudělat.“

V tomto duchu pokračoval už celý zbytek hodiny. Jelikož jsme se na začátku zdrželi, tak ne všichni studenti stíhali své práce dokončit. Já jsem si s nimi však o jejich tvorbě chtěla popovídat a tak mi paní učitelka slíbila, že to další týden dodělají a ona mi pošle nějaké fotografie.

„Máme před sebou posledních 15 minut a tak vás prosím, abyste postupně přicházeli k tabuli a třídě prezentovali to, co jste vyrobili. Chci po vás jen to, abyste nám řekli, na základě kterého příběhu jste pracovali, kdo je vaše postava a jak se váš obraz popřípadě jmenuje.“

Otázky k reflexi

„Tak nám tedy pověz, koho tvůj obraz zobrazuje?“

„A z jaké příběhu jsi čerpal?“

„Proč jsi použil právě tuto techniku (kresba/mala atd.)“

„Jsi spokojen se svou prací? Nebo existuje něco, co bys chtěl změnit, nebo ještě dopracovat?“

3.2 DRUHÁ VÝUKOVÁ JEDNOTKA

Z obrazu ven

ŠKOLA: Gymnázium Cheb

TŘÍDA: sexta A

ČASOVÁ DOTACE VÝUKY: 2x 90min/ 1.část 2x45 minut

NÁZEV HODINY: Z obrazu ven

NÁMĚT: Co se děje za obrazem

INSPIRAČNÍ VÝCHODISKA: (oblast umění, kultury, přírodních věd atd.):
Ruben Ireland, figurální tvorba, sochařství, symbolika, práce v prostoru,

POMŮCKY:

Pro žáky: silnější drát- alespoň 2mm v průměru- tak, aby se dal ještě ohýbat,

Pro pedagoga: vizuální prezentace (PC software), PC, projektor, kleště, štípací kleště

VÝUKOVÉ METODY: frontální výklad doplněn počítačovou prezentací, samostatná práce, diskuze-dialog, reflexe

PROSTŘEDÍ: třída určena pro výtvarnou výchovu- větší lavice, více manévrovacího prostoru pro splnění úkolu

BEZPEČNOST PRÁCE: je nutné žáky poučit o práci s nůžkami, dále musí být žáci poučeni o tom, že drát je ostrý a tak musí dávat pozor na to, aby se nezranili oni sami a aby nezranili ani nikoho ve svém okolí. Další hodinu se také bude používat tavná pistole a tak je nutné žáky poučit, jak s ní pracovat. Učitel musí mít připravený krizový plán pro případ výpadku elektrického proudu- nějaké ilustrace mít nahrané v tabletu, nebo ve vytištěné formě.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE (RVP pro GYM s upřesňujícími komentáři)

- Žák v konkrétních příkladech vizuálně obrazných vyjádření vlastní i umělecké tvorby identifikuje pro ně charakteristické prostředky- dokáže vysvětlit, proč a jak na něj ten konkrétní obraz působí a tyto hlavní znaky použije i ve své tvorbě

- Žák při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti- žák se díky svým zkušenostem dokáže vcítit do ztvárňované figury a tak vysvětlit i její příběh

-Žák samostatně experimentuje s různými vizuálně obraznými prostředky- žák používá různých technik pro dosažení kýženého výsledku- experimentuje s materiály, technikami a jejich použitími

FÁZE VÝUKY:

- 1) Krátká přednáška a představení díla Rubena Irelanda, vysvětlení úkolu-** krátká přednáška, která se bude věnovat tomu, jak a co Ruben Ireland tvoří, v prezentaci je přítomno hodně obrázků na dané téma- obzvláště takové obrázky, na kterých je vidět celá postava.
- 2) Vysvětlení úkolu-** žákům bude sděleno, co budou následující dvě dvouhodinovky dělat- vyberou si jeden z obrazů, který jim bude nabídnut (nabídka 4-5 obrazů) a ten následně přetvoří a vytáhnou jej do prostoru
- 3) Příprava pomůcek-** žáci si připraví svůj pracovní prostor a pomůcky- na lavici si rozloží noviny či igelit (proti zbytečnému nepořádku). Ze silnějšího drátu za asistence pedagoga vytvoří základní kostru své figury.

ŽÁKOVO KONKRÉTNÍ VÝSTUP Z HODINY- a kritéria hodnocení

- **Socha na motivy Díla Rubena Irelanda- minimálně 20 cm vysoká a maximálně 40**
- **Socha je pevná, nerozpadá se a je tak připravena k použití na další hodinu**
- **Pokud žák pracuje ve skupině, aktivně se zapojuje do tvorby**

Reflexe na výukovou jednotku

Příprava na tuto hodiny byla jednou z těch nejnáročnějších. Jelikož jsem po žácích chtěla, aby vytvořili sochu z drátu a namočeného papíru, musela jsem si to sama vyzkoušet. Musela jsem totiž vědět, co a jak funguje, objevit nějaké vychytávky, které by studentům mohly v jejich tvorbě zásadně pomoci, nebo třeba jen zjistit, jaká tloušťka drátu bude nejvhodnější.

Když jsem s tímto úkolem přišla na konzultaci za paní učitelkou, byla nadšená. Nadšená z toho, že se žáci z plochy dostanou do prostoru a že budou navíc pracovat i ve skupině a tak si upevní pouta ve třídě.

Pro tento úkol jsme vybrali třídu, která je jednoznačně nejšikovnější a kterou už jsem měla to štěstí učit i minulý rok. Neměla bych to jako budoucí učitel říkat, ale jsou to moji oblíbení žáci. Polovina těch, co chodí na výtvarnou výchovu, ještě každý týden absolvuje tzv. Pátečníky- dobrovolné hodiny výtvarné výuky. Takže nadšení pro tvorbu nemusíte nikde pracně dolovat a nadchnete je téměř vším, co má hlavu a patu.

Do třídy jsem přišla o pět minut dřív, abych si nachystala prezentaci a veškeré pomůcky. Udělalo mi nesmírnou radost, když za mnou žáci přišli a srdečně mně uvítali a povídali si se mnou. Bylo to úžasné nastartování výuky.

Na začátku hodiny jsme udělali společně s paní učitelkou docházku. Poté jsem zapnula prezentaci, která měla sloužit jako inspirace pro tvorbu žáka. Během výkladu jsem se snažila žáky upozornit na všechny důležité aspekty tvorby Rubena Irelanda, které budou ve své tvorbě potřebovat a které jim mohou ulehčit přemýšlení.

„Dnes si vyzkoušíme něco jiné, než můžete být normálně zvyklí. Dneškem se nestanete pouze umělcem malířem, dneska se stanete sochařem. Dáme život obrazům. Zkusíme se podívat skrz obraz, podíváme se na něj z jiného úhlu. Místo abychom se jakožto obyčejný divák koukali na obraz tak, jak jsme v běžném životě navyklí, staneme se jeho součástí, součástí světa, ve kterém člověk z obrazu skutečně žije. A co tím vlastně myslím? Z předešlé prezentace vám dám na výběr z pěti obrazů. Vy si jeden vyberete a ponoříte se do něj. Zkusíte si představit, co ten daný člověk asi prožívá, kdo vlastně je. Zkusíte si domyslet, co je nám skryto. Dáme si pro porozumění malý příklad. Když má žena odvrácenou hlavu, nebo část obličeje, můžeme si jej celý domyslet, když nevidíme kus jejího těla, můžeme mu dát jinou podobu- křídla, šupiny, zkrátka cokoliv vás napadne. Jediná má podmínka u tohoto úkolu je, abyste popustili uzdu své fantazii a nenechali se svazovat tím, co na první pohled vidíte.“

„Jelikož je to úkol celkem dost časově náročný, můžete pracovat ve dvojicích. Není to však moje podmínka, chápu, že někdo bude chtít pracovat sám, ale počítejte s tím, že byste si měli vybrat jednodušší sochu, protože budete mít stejný čas na zpracování jako dvojice.“

„A jak budeme samotný úkol zpracovávat? Poté, co máte promyšlené, který obraz a kterého člověka budete ztvárňovat, začnete pracovat jako pravý sochař. Z tuhého drátu si vyrobíte kostru. Kostru poté začnete obalovat novinovými proužky namočenými do škrobu. Tím začnete pomalu modelovat objem postavy, svaly, oblíny, vše co potřebujete. Doporučuji vám, udělat si kostru opravdu pevnou a detailní, nespolehejte na to, že něco pouze na tělo přilepíte z novin, nebude to totiž držet a budete poté nešťastní. Tudiž pokud má mít vaše postava křídla-vymodelujte si i kostru křídel a tak dále, rozumíte?“

Zde jsme se žáky probírali, co je možné vymodelovat a čeho by se spíše měli ve své práci zdržet. Všichni dostali papír, na který si podle mého doporučení měli svou sochu načrtnout a následně skicu se mnou zkonzultovat. Jelikož jsem si sama tento úkol doma zkoušela, věděla jsem zhruba, co bude a nebude fungovat. Kdy je třeba posílit stabilitu, nebo třeba lépe promyslet celou kostru. Bylo skvělé, že této třídě nedělalo problémy komunikovat, ptát se a chodit si pro radu.

„Pokud budete mít jakýkoliv dotaz, samozřejmě za mnou ihned přijďte! Jakmile si s něčím nebudete vědět rady, ráda vám pomůžu a jistě najdeme nějaké řešení.“

Žáky jsem nechala po zbytek první hodiny v klidu pracovat a jen občas procházela lavicemi a vždy se jen zeptala, co by zhruba chtěli vytvořit. Během druhé hodiny většina ze žáků začala již pracovat na kostrách sochy. Bylo mi hned jasné, že není šance, aby měli všichni do dalšího týdne kostry hotové a tak jsme se domluvili, že ti, kteří si vymysleli náročnější konstrukci, ji mohou další hodinu dodělat, případně si ji vzít domů a dodělat si ji doma.

Překvapilo mne, jak šikovní všichni byli, nikdo si neublížil, do práce se pustili s elánem a nadšením.

Další týden jsme pokračovali tam, kde jsme minule skončili. Do třídy přibylo však pět žáků, kteří předchozí týden bojovali s chřipkou. Jelikož by si vlastní sochu nebyli schopni udělat, připojili se k těm, kteří minulou hodinu pracovali jako jednotlivci a pomáhali jim obalit sochy papírem.

„Přeji vám krásný den! Dnes budeme dodělávat sochy, které jsme minulou hodinu začali. Většina z vás by měla mít již hotové kostry z drátů, na které dnes budeme pomalu nabalovat papírový materiál. Na přední lavici najdete misky s tapetovým lepidlem, tak si je rozdělte do skupinek. Doporučuji vám si hned nastříhat či natrhat noviny na proužky a ty si na chvílku ponořit do lepidla, aby

měly čas se pořádně nacucat a lépe se vám s nimi pracovalo. Pod kostry si dejte podložku nebo další noviny, abyste neměli zbytečnou práci navíc při úklidu.“

Po tomto pokynu se mě hned jedna skupinka a jeden jednotlivec přišli zeptat, zda by svou sochu nemohli nechat pouze jako kostru. S tím, že by nejraději kostru dotáhli k dokonalosti, očistili ji od všech zbytečností a už ji neobalovali žádným papírem. Nejdříve se mi tento nápad moc nezdál. Chtěla jsem být férová ke všem žákům a tak nechat pár studentů, aby úkol splnili jen ze třetiny, mi nepřišlo správné. Když mi však svoje kostry ukázali, změnila jsem okamžitě názor. Nebyl to jen nějaký podklad, který se schová pod hmotu. Byla to naprosto skvělá řemeslná práce. Každý drát měl svůj význam a smysl. Nebyly zde žádné ošklivé spoje, vše bylo čistě provedeno, s důkladností mistra. Proto jsem těmto dvěma sochám povolila, aby jen zdokonalili celkovou formu a sochy nechali v jejich surovém stádiu. Nikdo ve třídě s tím žádný problém neměl, protože jejich kostry vypadaly bez obalu jako kupa drátů, v několika případech slepená izolepou.

„Máte všichni připravené nastříhané a namočené noviny? Výborně! Ti z vás, co mají již kostru hotovou a ví jistě, že jim socha bude držet, mohou začít. Noviny opravdu pečlivě umísťujte na kostru. Snažte se, abyste každou vrstvu namotali tak, aby neměla tendenci padat. Po usušení by mohla být postava příliš křehká a rozbít se, takže dejte raději více vrstev. „

„Ti z vás, kteří ještě nemají kostru hotovou, by si měli pospíšet. Na tento úkol bohužel nemáte další měsíc. Takže ti z vás, kteří dnes nestihnou svou sochu obalit, budou příště ve velkém skluzu.“

V následujících několika minutách všichni mlčky pracovali. Bylo úžasné pozorovat, jak spolu skupinky výborně spolupracují. Dokonce si jednotlivé skupiny mezi sebou pomáhaly. Tato třída měla neskutečně dobré vztahy a byla plná pilných a šikovných žáků. Někteří měli tendence experimentovat a svou sochu dostat ještě o něco dál.

„Paní učitelko? Můžeme se na něco zeptat? Mohli bychom se kouknout do kumbálu, jestli bychom tam nenašli nějaké dřevo jako podstavec pro tu naši sochu? A třeba i nějaké další propriety, které bychom k tomu mohli pro efekt přidat?“

Byla to ta skupina, která svou sochu nechtěla obalovat papírem a tak bylo logické, že ji budou chtít nějakým způsobem dále vylepšovat. Věděla jsem, že se nechtějí jen vyhnout práci a tak jsem jim nechala volnou ruku. Až ve chvíli, kdy se

snažili přilepit liščí ocas na dřevěný podstavec, jsem je musela trochu usměrnit a vysvětlit jim, že brzy to bude vypadat jako výjev z dějepisného muzea o lovení mamutů. Tomuto přirovnání se zasmáli a uznali, že už to trochu přehánějí.

Během mého korzování po třídě jsem pomáhala žákům s obalováním jejich sochy. Jelikož nic podobného nikdo z nich nikdy nedělal, trochu jsem se bála, jak na tento úkol budou reagovat. Vše probíhali však naprosto v pořádku a během tvorby žáci přicházeli na různé alterace, které jim ulehčí život a zlepší jejich sochu. Někteří například před samotným lepením papíru svou sochu v místech, kde potřebovali velký objem, obalili zmačkanými novinami, které oblepili páskou. Když jsem je přitom viděla, doběhla jsem jim do kumbálu pro papírovou pásku. Na klasické hladké by jim totiž namočený papír jen těžko držel a neustále by sklouzával dolů. Takže jednoduše získali objem, aniž by riskovali, že těžká papírová kaše přispěje ke zhroucení sochy a navíc si ušetřili i spoustu času při čekání na zasychání velké vrstvy. Jiná skupinka zjistila, že když si na hlavní kostru připevní lehkou síť ze slabého drátku, půjde jim obalování mnohem jednodušeji. Tyto nápady mě velice potěšily, bylo totiž vidět, že se snaží nad úkolem přemýšlet a že jen tupě neplní příkazy učitele.

„Až budete spokojení s tím, jak vaše postava vypadá, přijďte její vzhled se mnou konzultovat, jelikož už jsem takový úkol několikrát dělala, vím, co bude držet a co ne. Až budeme vědět, že se vám postava nerozpadne, poslední dvě vrstvy uděláme z čistě bílého papíru a tak si připravíme podklad na příští hodinu. Tyto poslední dvě vrstvy lepte co nejúhledněji, protože pokud budete mít papír například ve tváři zkrabatělý, vaše mladá princezna bude mít vrásky jako stařena a už to nezměníte, rozumíme si?“

„Výborně, teď dejte svoje sochy na podložky a dejte je na okno uschnout.“
„Bohužel, sošky budou schnout dlouho a někteří z vás ani nemají hotovo a tak budete vaše díla zdobit až další hodinu. To tu již ale nebudu a tak s vámi práci dodělá paní učitelka. Domluvila jsem se s ní však a vaše práce mi nafotí a pošle, abych viděla, jak se vám to celé povedlo. Doufám, že vás tyto hodiny bavily a snad jsem vám ukázala třeba i něco nového a zajímavého. Malba a kresba jsou samozřejmě super, ale občas je fajn vyjít do prostoru a zkusit si trochu jinou práci. Můžete si uklidit svoje pracovní místa a jestli máte ještě nějaké otázky, klidně se mě ptejte.“

Žáci se mě při uklízení ptali, jaké to je studovat vysokou školu, jestli chci učit a zda mi učení neznechutí. Což byla naprosto směšná otázka v kontextu s tím, jak skvělá třída to byla. Dále se mě ptali na to, jestli je ještě někdy budu učit a jestli se nechci vrátit do Chebu právě jako učitelka. Když jsem jim oznámila, že tímto s praxemi končím, byli jasně zklamáni. A i když mám radost, když žáci mají radost, upřímně mě potěšilo, že jim budu chybět a že je hodiny se mnou bavili. Po zazvonění se se mnou ještě všichni přišli rozloučit a tím skončila má praxe v naprosto skvělé třídě.

Ke svým reflexím z dvou výukových hodin jsem si stanovila jednu hlavní výzkumnou otázku a tři podotázky. Tyto otázky jsme si společně vytvořili při jedné z hodin PRX. Jsou to otázky, které mohou být použity na každou správně napsanou reflexi.

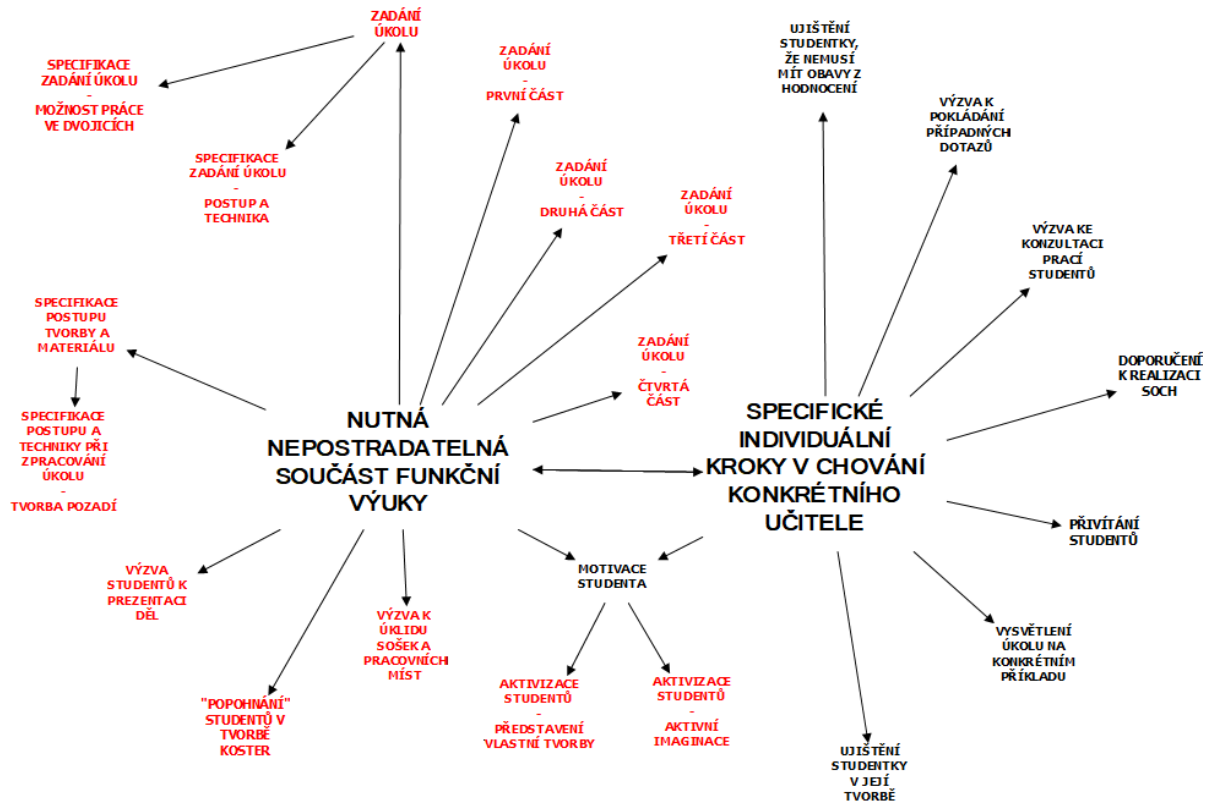
Hlavní otázka: Jaký je vztah mezi rozhodováním učitele ve výuce a očekávanými kompetencemi žáka?

Dílčí otázky: Které pokyny formuloval učitel ve výuce?

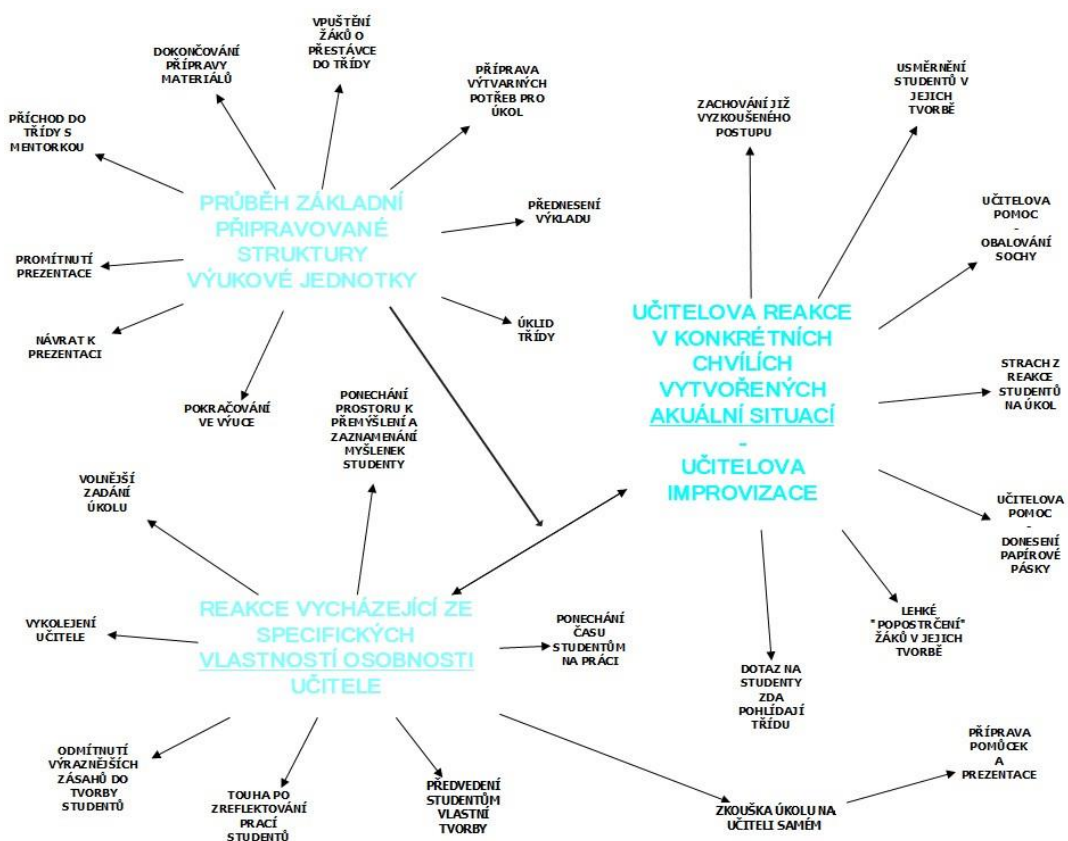
Jaká specifika lze vysledovat při rozhodování učitele ve výuce ve vztahu ke konkrétnímu zadání?

Které pro učitele nečekané situace nastaly v průběhu vyučovací jednotky a jak na ně učitel zareagoval?

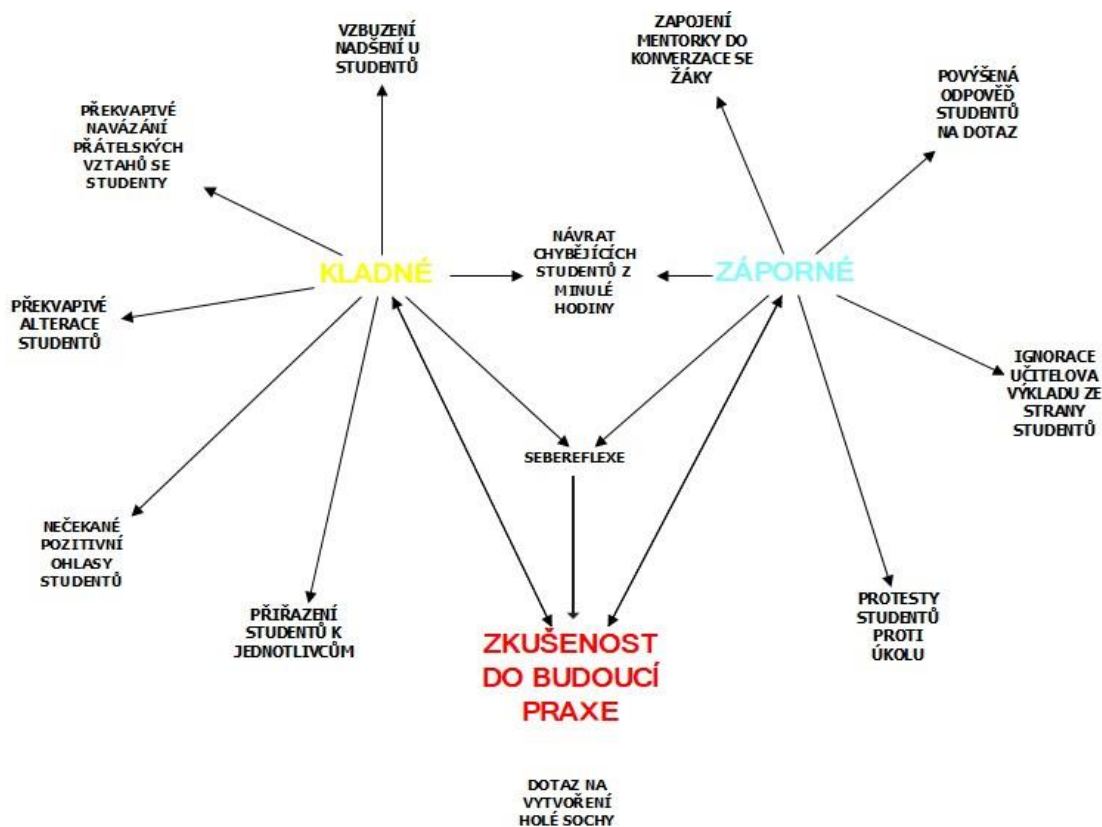
Obrázek č.4- relační mapa k první dílčí otázce : Které pokyny formuloval učitel ve výuce?

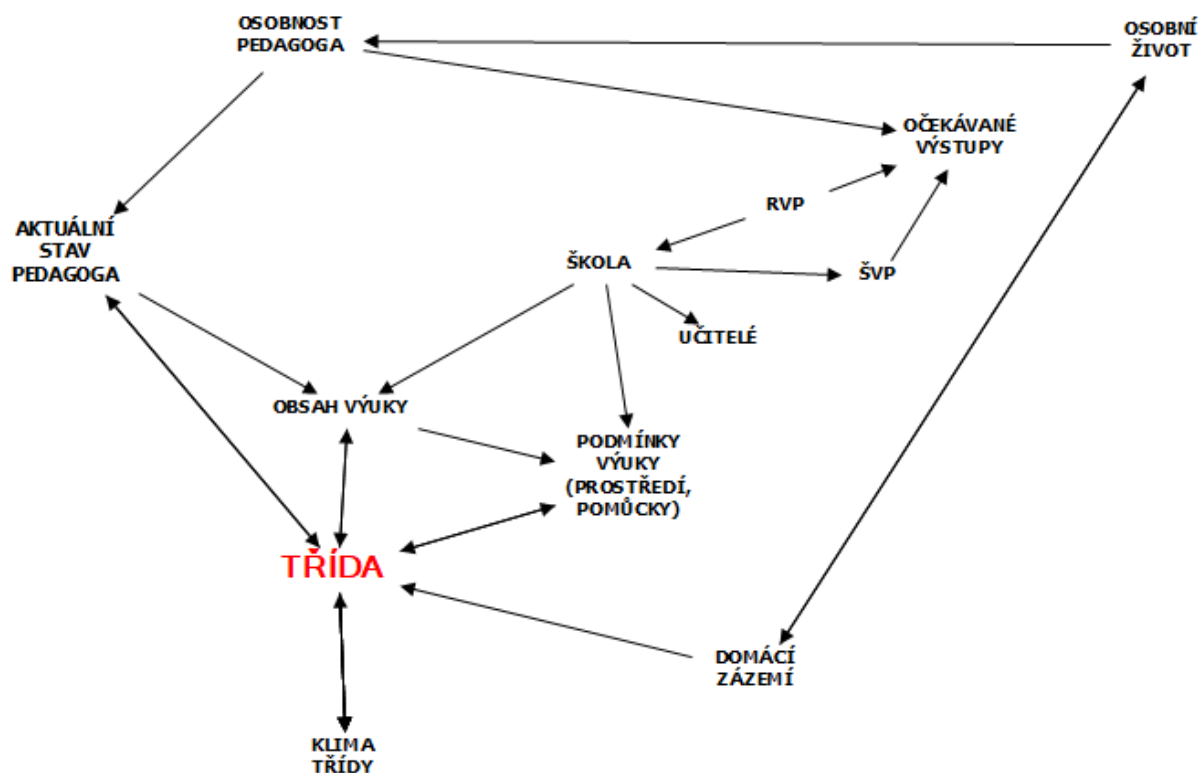
Obrázek č.5- relační mapa k druhé dílčí otázce: Jaká specifika lze vysledovat při rozhodování učitele ve výuce ve vztahu ke konkrétnímu zadání?

Obrázek č.6- relační mapa ke třetí dílčí otázce: Které pro učitele nečekané situace nastaly v průběhu vyučovací jednotky a jak na ně učitel zareagoval?

Obrázek č.7 – relační mapa k hlavní otázce

rovině. [Zachovala jsem však stejný postup, jako jsem volila já u vytváření svých fotografií. Představit si v hlavě svého hrdinu, jeho základní rysy si napsat na papír a poté teprve začít zpracovávat jeho podobiznu.

Žáky jsem nechala přibližně deset minut přemýšlet a zapisovat své myšlenky. Když jsem viděla, že ti „šikovní“ mají hotovo a ti, kterým se zkrátka pracovat nechce, to stejně nikdy nedodělají, pokračovala jsem se svým výkladem.]

„Už byste všichni měli mít vybranou a popsanou svou postavu z příběhu. Nyní začneme se samotným tvořením. Chci abyste se na chvíli stali Rubenem Irelanodem. Jaké jsou hlavní rysy jeho práce? Čeho si na první pohled všimnete, pokud se na obraz podíváte? (prezentace s obrazy je stále viditelná) (jednoduché pozadí, figurální námět, portrét, ženy, grafika, fotografie). A přesně tak my budeme nyní i tvořit. Chci po vás, abyste si vybrali z nabízených zdrojů fotografii postavy, obličej, siluety, to nechám plně na vás. Tak jak jste viděli na obrazech, vaše fotografie nemusí být celá, dokonce můžete kus i schválně ustříhnout. Tato fotografie vám totiž poslouží pouze jako takový půdorys pro vaši práci. Obrázek, který si vyberete, nalepíte na čtvrtku a následně k ni budete dokreslovat nebo domalovávat všechny detaily, které si vaše postava zaslouží. To znamená, že můžete dokreslit bytěstěla, vlasy, oblečení, můžete přidávat květinové koruny nebo meče, zkrátka cokoli vás napadne. Jediná podmínka je, abyste svou fotografii jen tak nezdobili, ale vytvořili obraz, který vystihne hrdinu, kterého jste si vybrali.“]

Během mého výkladu a započnutí práce žáků si paní učitelka odešla do svého kabinetu s tím, že tento čas využije na papírování. V žádné jiné třídě jsem s tím neměla problém, ovšem v této to znamenalo rozmach naprostého anarchismu. Pár žáků dál vzomě pracovalo, ale malá skupinka odbojářů nadšeně protestovala proti všemu, co jsem řekla. Jejich protesty měli například takovouto podobu

- 1- Koláž je pro malé děti, proč to musíme dělat
- 2- Já malovat ani kreslit neumím a dělat to nechci.
- 3- Můj dědeček byl malíř, já maluju obrazy a nedělám žádný obrázky do školky
- 4- Vy to děláte kvůli vaší diplomce? Takže my vám vlastně děláme diplomku? Super! Dětská práce.]

Komentář [TB13]: Zachování již vyzkoušeného postupu

Komentář [TB14]: Ponechání prostoru k přemýšlení a zaznamenání myšlenek žáky

Komentář [TB15]: Navázání ve výkladu

Komentář [TB16]: Vytváření úkolu, aby se pustili do práce

Komentář [TB17]: Zapnutí úkolu, druhá část, specifikace postupu a techniky při vypracování úkolu

Komentář [TB18]: Protesty studentů proti úkolu

Obrázek č.8 – ukázka klíčování praxe

Závěr k první dílčí otázce

Z této mapy nám vyplývá, že ve výuce je vždy důležitá vyváženost. Společně s charakteristickými vlastnostmi a chováním učitele a s tím, že učitel dává do výuky kus sebe, dokáže hodinu udělat naprosto jedinečnou. Zároveň je hodina obohacena o prvky, které často v hodinách chybí- ujištění při tvorbě, vzájemná komunikace a reflexe.

Závěr k druhé dílčí otázce

U konkrétního zadání lze vidět, že jej učitel udržel i přes počáteční nepříznivé podmínky. Chování žáků sice nebylo ideální (což můžeme vidět u několika

strachů z konkrétních věcí), ale improvizace a aktivita pedagoga dokázala tyto neduhy alespoň trochu srovnat. Pedagog hned v několika situacích správně zareagoval a tak dokázal udržet chod a funkci hodiny- k tomu ale musí mít jisté vlohy (autorita, přátelský postoj, mentor, správné vnímání hodiny).

Závěr ke třetí dílčí otázce

Na tento závěr jsem byla nejvíce zvědavá. V hodině se totiž objevilo hned několik neočekávaných situací. Záleží jen na tom, zda pedagog dokáže vhodně zaimprovizovat. V hodinách se objevilo soustu pozitivních, ale i negativních momentů. Tyto momenty mě však naučily, čemu bych se měla příště vyvarovat, co by bylo vhodné zlepšit a v čem naopak pokračovat. Je dobré si do budoucna uvědomit, že i když jsem doposud měla na praxích jen samé dobré zkušenosti, rozhodně tomu tak nebude vždy. Je dobré, být připravený na problémovou třídu, mít připravené dobré argumenty a nenechat se zaskočit. Také si jasně uvědomuji, že chování k autoritě může nenápadně učit i pedagog a tak bych jakožto budoucí pedagog ráda vedla žáky k většímu respektu a vážení si druhých lidí.

Závěr k hlavní otázce

Jde již o obecnější mapku, ze které jde vidět, co všechno ovlivňuje výuky a žákovo vnímání. Učitel při zadání úkolu automaticky předpokládá studentovo nadšení z výuky v případě, že je nadšen on sám. Avšak rozhodně tomu tak vždy není. Je nutné vzít v potaz žákovo předchozí kompetence a zkušenosti

s vybraným tématem. Také je potřeba najít vhodnou motivaci pro každý kolektiv. Většina žáků se dá správnou cestou namotivovat na téměř každý úkol, který má alespoň nějaký smysl. Také je nutné vzít v potaz školní vzdělávací program, v jehož rámci jsou studenti vzděláváni.

Klíčování praxí hodnotím jako velice prospěšnou záležitost. Nebrala jsem to pouze jako další úkol, který musím splnit. Jako pedagoga, kterému záleží na kvalitě jeho výuky, mě velice zajímala sebereflexe, kterou díky tomuto výzkumu dostanu. Jsem velice překvapena výsledky a jsem si jistá, že závěry, které z této praxe vplynuly, mi budou v budoucnu velice nápomocné.

ZÁVĚR

Ráda bych závěr pojala jako celkové ohlédnutí za celou mojí práci a zároveň její zhodnocení.

V teoretické části jsem se věnovala nejdříve historii portrétu. Podle mě je velice důležité si uvědomit, kdy tento způsob zpodobňování lidí začal, kde se vzala ta touha být trvaleji zaznamenán. Dále jsem v této kapitole rozebírala vznik a vývoj fotografie až do dnešní doby. Teoretická část také obsahuje kapitolu, ve které představuji pár umělců, kteří mě svou tvorbou inspirovali a stále inspirují.

V praktické části jsem se potom věnovala tvorbě portrétů. Nejdůležitější pro mne bylo pomocí fotografií citlivě odvyprávět příběhy, které mi osm statečných žen svěřilo. Chtěla jsem samozřejmě vytvořit perfektní portréty, které by byly dobře zvládnuty jak po technické stránce, tak i po stránce umělecké. Ale nebylo to pro mne tak důležité jako to, ukázat světu všechny ty silné bytosti, které kolem nás žijí. Aby si lidé uvědomili, že každý jsme výjimečný, každý máme svůj příběh, který určuje tok našeho života. To kde jsme a co jsme, není jen dílem náhody, ale formují nás situace a okamžiky naší minulosti a současnosti. Chtěla jsem, aby lidé, které jejich boj čeká a nebo ho právě prožívají, viděli, že na to rozhodně nejsou sami. Že existují bytosti, které prožili něco podobného a stále tu jsou. Jsou tu a umí se smát a umí vítat každý nový den.

Také musím upřímně říci, jak těžké pro mne bylo tuto část zpracovat. Původně má práce měla představovat ženy hrdinky, bojovnice, které se nevzdaly svého života. Měla nést jakési morální poučení a ukázat, že i když je všechno proti vám, jednoho dne může být lépe. Avšak, čím víc příběhů jsem sesbírala a čím víc jsem si procházela všechna slova, která mi bojovnice napsaly, tím hůř mi bylo. Nedokázala jsem najednou pochopit, proč se jim dělo všechno to špatné. Četla jsem o nemocích, o smrti, o zoufalství a depresi. I když většina příběhů skončila dobře nebo je na dobré cestě k tomu tak dopadnout, stejně se mě několikrát zmocnil neuvěřitelný splín nad neférovostí světa. A to jsem psala pouze o ženách, které osobně znám a mám k nim nějaký vztah. Ta představa toho, kolik dalších bojovnic a bojovníků na tomto světě je, mě v jednu chvíli naprosto vyděsila. Pomohlo mi až to, když jsem se podívala na výsledné fotografie. Najednou jsem zase viděla ten původní smysl. Nechtěla jsem,

aby někomu z mé práce bylo smutno, ale to, aby se bojovnice staly motivací. Motivací pro každého z nás.

V didaktické části jsem se věnovala ohlédnutí za mými odučenými praxemi z letního semestru. Kdy jsem se studenty pracovala na kolážích a sochách, jejichž hlavním jmenovatelem byly emoce, symboly, zpodobnění vlastního hrdiny. Když jsem si chystala přípravy na tyto hodiny, ihned jsem věděla, že se žáky nemohu nikdy zpracovávat přímo téma mé diplomové práce. Neznala jsem je a tak jsem nevěděla, co by jim kupříkladu mohlo ublížit, co by je mohlo vystavit nepříjemné situaci, co by mohlo způsobit nevratné škody na jejich duši. Proto jsem zvolila u jednoho úkolu zobrazení jakéhokoliv hrdiny. U druhého úkolu jsem se snažila o to, aby sochy žáků byly vyobrazením určité emoce. Protože vnímat své okolí, být empatický a naslouchat dalším lidem, to spojuje mou diplomovou práci s těmi žákovskými mnohem víc, než použití stejné techniky. Měla jsem to štěstí, že paní učitelka byla otevřená všem mým nápadům a já tak měla možnost své přípravy odučit. Také jsem měla velké štěstí na studenty. I přes některé počáteční neshody jsme nakonec našli společnou řeč a vznikla dle mého velice zajímavá díla. Bylo skvělé zjistit, že studenti jsou mnohem vnímavější, než by se dalo na první pohled odhadnout. Také jsem se utvrdila v tom, že jsem se dala na správnou cestu. Že výtvarná výchova není jen o perfektním zvládnutí řemesla, ale že touto cestou jdou ovlivňovat a vychovávat další generace.

RESUMÉ

I would like to conclude this work with a final look at the process of making this thesis and an evaluation.

In the theoretical part I first talked about history of portrait. I think it is very important to realize when this way of representing people began, where the desire to be captured more permanently came into existence. Next, I talked about the creation and development of photography up to this age. Theoretical part also contains a chapter in which I introduce a few artists who have inspired me

In the practical part I pursued creating portraits. The most important for me was to use photography to tell stories confided in me by eight brave women. Of course, I wanted to create both technically and artistically perfect portraits, but that was not as important to me as showing the world all these strong beings who live around us. To make people realize that we are each unique, we have our own story which tells the flow of our life. Where we are and what we are is not just a work of chance, but we are formed by situations and moments of our life. I wanted people, whose fight is still ahead of them or they are fighting through it right now, to see that they are not alone. There are beings who have experienced something similar and they are still here. They are here and they can laugh and they can welcome each new day.

I also have to sincerely say how difficult it was for me to work on this part. At first, my work was meant to introduce Fighter Women, heroes who have not given up on their life. It was meant to bear somewhat of a moral story and show that even when the whole world is against you, one day it may get better. But the more stories I had collected, the more I read all the words written to me by these fighters, the worse I felt. I could suddenly not understand why all those bad things were happening to them. I had read about disease, death, despair and depression. Even though most of the stories ended well or are on a good way to a happy ending, many times have I felt dejected over the unfairness of the world. And even though I was only writing about women I personally know. Imagining how many more fighters there are in the world terrified me at one moment. The only thing that helped me was looking at the resulting photographs. Suddenly I once again saw

the original meaning. I did not want anybody to feel sad about my work. I wanted the fighter women to become a motivation. Motivation for each of us.

In the didactic part I looked back at my teaching practice in the summer semester. I worked with the students on collages and statues whose main meanings were emotion, symbolism, representation of an own hero. When I was preparing for these classes, I immediately knew that I could not work with the students directly on my thesis' theme. I did not know them and so I did not know what could hurt them, what could expose them to an uncomfortable situation, what could cause irreversible damage on their souls. That is why I chose the theme of one task to be a representation of any hero. With the second task I tried to lead the students to make a statue of a specific emotion. Because perception of your surroundings, being sympathetic and listening to others, that is what connects my work with those of the students much more than just using the same technique. I was lucky that the teacher was open to all my ideas and I had a chance to teach all I had prepared. I also had a great luck with the students. Despite some initial disagreements we managed to find common ground and created some, in my opinion, very interesting pieces. It was great to find out that the students are much more perceptive than one would have guessed at the first sight. I was also reassured that I have chosen the right path. That teaching art is not just about a perfect mastery of the craft, but that the next generations can be influenced and nurtured this way.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A. Použitá literatura

CUNNINGHAM, Antonia. *Impresionisté*. V Praze: Slovart, 2004. ISBN 80-7209-600-1.

DYBISZ, Natalie. *Naučte se fotografovat autoportrét: hledání vlastního výrazu*. Brno: Zoner Press, 2011. Encyklopedie - grafika a fotografie. ISBN 978-80-7413-133-2.

HALÍŘOVÁ, Marie. *Portrétní tvorba*. Praha: Odeon, 1981. Soudobé české umění.

CHÂTELET, Albert. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. ISBN 80-7181-936-0.

JENKINSON, Mark. *Kompendium portrétní fotografie*. Brno: Zoner Press, 2011. Encyklopedie - grafika a fotografie. ISBN 978-80-7413-159-2

MINAROVÍČOVÁ, Elena. *Portrét na starovekých minciach*. Bratislava: Tatran, 1979. Knižnica priateľov výtvarného umenia, zväzok 29.

MRÁZKOVÁ, Daniela. *Příběh fotografie: vyprávění o historii světové fotografie prostředním životních a tvůrčích osudů významných osobností a mezních vývoj. okamžiků*. Praha: Mladá fronta, 1985. Máj (Mladá fronta).

PARRAMÓN, José María. *Velká kniha o portrétu*. Praha: Svojtka a Vašut, 1996. ISBN 80-7180-040-6.

SCHEUFLER, Pavel. *Historické fotografické techniky*. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1993. ISBN 80-7068-075-X.

B. Webové zdroje

Výročí 2010: Sandro Botticelli (500 let) | Výtvarné umění. [online]. Copyright © 1997 [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/kultura/vytvarne/_zprava/vyroci-2010-sandro-botticelli-500-let--734061

Definition of Sfumato - Art History Glossary. *ThoughtCo.com is the World's Largest Education Resource* [online]. Copyright © 2008 Margaret Esaak [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/sfumato-definition-in-art-182461>

Kodak Film Patent Issued October 14, 1884. [online]. Copyright © [cit. 30.06.2018] 2008. Dostupné z <http://www.uspto.gov/news/pr/2001/01-44.jsp>

he World's First Digital Camera by Kodak and Steve Sasson. *PetaPixel - Photography and Camera News, Reviews, and Inspiration* [online]. Copyright © 2018 PetaPixel [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: <https://petapixel.com/2010/08/05/the-worlds-first-digital-camera-by-kodak-and-steve-sasson/>

Selfie. Oxford dictionaries. [online]. Copyright ©[cit. 30.06.2018] Dostupné z:<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/selfie?q=selfie>

Conceptual Photography: The Mesmerizing Vision of Photographer Aliza Razell {Interview}. *Photography Tutorials and News by SLR Lounge* [online]. Dostupné z: <https://www.slrlounge.com/conceptual-photography-mesmerizing-vision-photographer-aliza-razell-interview/>

ummatiddle photography | edinburgh scotland | aliza razell. *ummatiddle photography | edinburgh scotland | aliza razell* [online]. Dostupné z: <https://www.ummatiddle.com/aboutpd>

Interview: Serene & Stoic, The Art of Ruben Ireland | Evil Tender Dot Com. *Evil Tender Dot Com | Highlighting the working artist since 2011* [online]. Copyright © 2018 Evil Tender. [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: <https://eviltender.com/2014/01/27/interview-serene-stoic-the-art-of-ruben-ireland/>

Petr Hricko | Centrum FotoŠkoda. *Centrum FotoŠkoda | digitální fotoaparáty, objektivy, stativy, paměťové karty, videokamery*[online]. Copyright © 2018 Centrum FotoŠkoda [cit. 30.06.2018]. Dostupné z: <https://www.fotoskoda.cz/1219-petr-hricko/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č.1- Petr Hricko autoportrét

Obrázek č.2 – „ A Circle“ od Rubena Irelanda

Obrázek č. 3 – spojení akvarelu a fotografie od Aliza Razell

Obrázek č.4- relační mapa k první dílčí otázce : Které pokyny formuloval učitel ve výuce?

Obrázek č.5- relační mapa k druhé dílčí otázce: Jaká specifika lze vysledovat při rozhodování učitele ve výuce ve vztahu ke konkrétnímu zadání?

Obrázek č.6- relační mapa ke třetí dílčí otázce: Které pro učitele nečekané situace nastaly v průběhu vyučovací jednotky a jak na ně učitel zareagoval?

Obrázek č.7 – relační mapa k hlavní otázce

Obrázek č.8 – ukázka klíčování praxe

PŘÍLOHY

Bojovnice č. 1

Bojovnice č. 2

Bojovnice č. 3

Bojovnice č. 4

Bojovnice č. 5

Bojovnice č. 6

Bojovnice č. 7

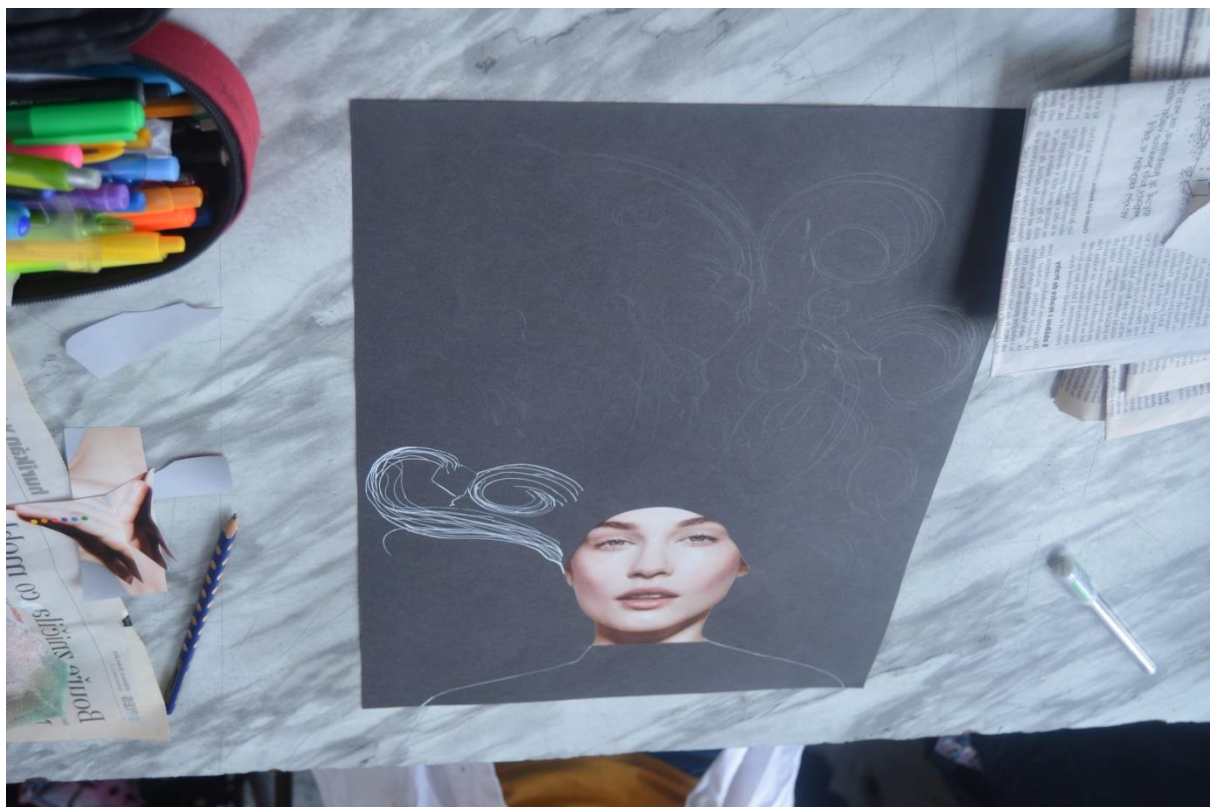

Bojovnice č. 8

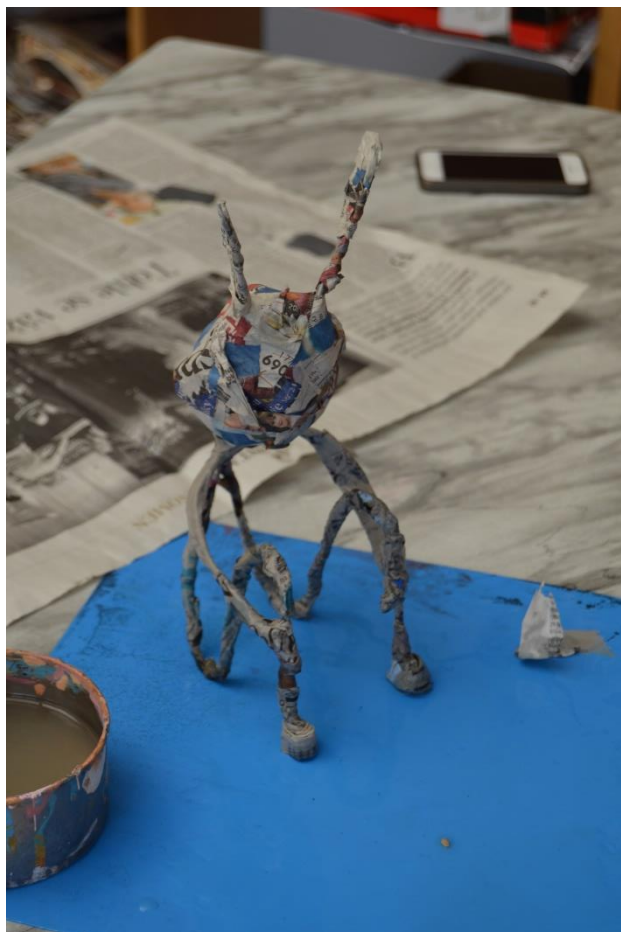

Bojovnice č. 9

Ukázka žakovských prací

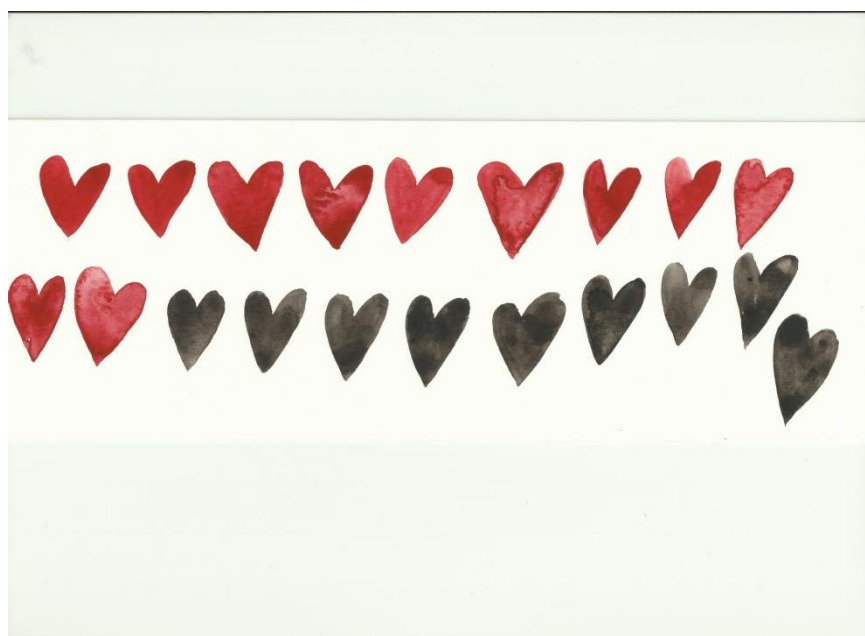

Skicovní materiál

Použité akvarely

NECHCI SE JÁ
BAT CHCI BYT ?
NEBOJÍM JSEM